

Ministarstvo
finansija

Br: 05-02-040/26-19274/2

Podgorica, 04.06.2026.godine

Za: MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA, Eko-efikasna zgrada, Podgorica

gospodinu, Damjanu Čulafiću, ministru

Predmet: Mišljenje na Predlog pravilnika o načinu ocjene planova praćenja i verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova

Veza: Vaš akt br. 06114-322/26-1117/2 od 25.05.2026. godine

Poštovani gospodine Čulafiću,

Povodom *Predloga pravilnika o načinu ocjene planova praćenja i verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova*, Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Predloženim pravilnikom postiže se preciznije uređivanje ocjene planova praćenja i verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, postupka verifikacije, kao uslova za rad i akreditaciju verifikatora i nezavisnih revizora. Pravilnik je izrađen u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o klimatskim promjenama, u cilju daljeg usklađivanja sa EU proisima u oblastim uspostavljanja MRV sistema za pomorski saobraćaj.

Kako je navedeno u Izvještaju o analizi uticaja propisa, pozitivni uticaji ogledaju se u jasnijem sprovođenju postupaka verifikacije i izvještavanja, dok se negativni uticaji mogu odnositi na dodatne administrativne obaveze.

Kao posebno obrazloženje, predlagač propisa ističe da se obaveze odnose na sprovođenje postupaka verifikacije, praćenja i izvještavanja u skladu sa propisanim zahtjevima.

Imajući u vidu da je cilj predloženog propisa precizno utvrđivanje postupka ocjene planova praćenja i verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, kao i uslova za rad i akreditaciju verifikatora i nezavisnih revizora, sa aspekta uticaja na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Uvidom u dostavljeni Predlog pravilnika i Izvještaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa navedeno je da nisu potrebna dodatna finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa.

Shodno navedenom, Ministarstvo finansija sa aspekta budžeta, nema primjedbi na dostavljeni Predlog pravilnika o načinu ocjene planova praćenja i verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova.

S poštovanjem,

MINISTAR
mr Novica Vuković

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

PREDLOG

Na osnovu člana 38 stav 12 i člana 55 stav 2 Zakona o klimatskim promjenama ("Službeni list CG, br. 149/25 i xx/26), Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, uz prethodno pribavljeno mišljenje Ministarstva pomorstva, donijelo je

PRAVILNIK O NAČINU OCJENE PLANOVA PRAĆENJA I VERIFIKACIJE IZVJEŠTAJA O EMISIJAMA GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE IZ BRODOVA

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se način ocjene planova praćenja i verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, djelimičnih izvještaja o emisijama i objedinjenih podataka i izvještaja na nivou broderskog društva, postupci u procesu verifikacije, zahtjevi u pogledu kompetencije i način akreditacije verifikatora i nezavisnog revizora, pravila o razmjeni informacija i pravila o odobravanju planova praćenja i njihovih izmjena od strane organa uprave nadležnog za poslove životne sredine.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) **akreditacija** je potvrda nacionalnog akreditacionog tijela da verifikator ispunjava zahtjeve harmonizovanih standarda u skladu sa zakonom o akreditaciji i ovim pravilnikom, što ga čini kvalifikovanim za obavljanje aktivnosti verifikacije utvrđene ovim pravilnikom;
- 2) **analitički postupci** su postupci analize fluktuacije i trendova u pogledu podataka, uključujući analizu odnosa koji nisu u skladu sa drugim relevantnim informacijama ili koji odstupaju od predviđenih vrijednosti;
- 3) **djelimični izvještaj o emisijama** je verifikovani izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte koji se sačinjava u slučaju promjene broderskog društva i obuhvata iste elemente kao izvještaj o emisijama iz tačke 2 ovog stava, za period koji odgovara djelatnostima sprovedenim pod odgovornošću broderskog društva koje ga dostavlja;
- 4) **glavni ocjenjivač** je ocjenjivač koji je odgovorno lice za sprovođenje ocjene verifikatora u skladu sa ovim pravilnikom;
- 5) **glavni verifikator za pomorstvo** je verifikator za pomorstvo zadužen za vođenje i nadzor tima za verifikaciju, koji je odgovoran za sprovođenje i izvještavanje o ocjeni plana praćenja ili verifikaciji izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, djelimičnog izvještaja o emisijama ili izvještaja na nivou broderskog društva;
- 6) **greška** je izostavljanje, pogrešno tumačenje ili greška u podacima navedena u izvještaju, ne uzimajući u obzir dopuštenu nesigurnost;
- 7) **inherentni rizik** je podložnost nekog parametra u godišnjem izvještaju o emisijama pogrešnim iskazima koji mogu biti materijalne greške, pojedinačno ili kada se sabere sa drugim pogrešnim iskazima, prije nego što se uzme u obzir efekat bilo kojih povezanih kontrolnih aktivnosti;
- 8) **interna verifikaciona dokumentacija** je sva interna dokumentacija koju je verifikator prikupio radi bilježenja svih dokumentovanih dokaza i obrazlaganja aktivnosti sprovedenih u okviru verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene

- bašte iz brodova, djelimičnog izvještaja o emisijama ili izvještaja na nivou brodarskog društva u skladu sa ovim pravilnikom;
- 9) **izvještaj o emisijama** je godišnji izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i drugim relevantnim podacima tokom cijelog perioda izvještavanja za svaki brod pod odgovornošću brodarskog društva, koji je verifikovan kao zadovoljavajući od strane verifikatora;
- 10) **izvještaj na nivou brodarskog društva** sadrži zbir emisija gasova sa efektom staklene bašte iz aktivnosti pomorskog saobraćaja svih brodova tog društva o kojima ono izvještava u datom periodu izvještavanja, pri čemu se objedinjenim emisijama gasova sa efektom staklene bašte smatraju podaci objedinjeni za svaki gas pojedinačno;
- 11) **kompetencija** je sposobnost primjene znanja i vještina za obavljanje određene aktivnosti;
- 12) **kontrolne aktivnosti** su postupci ili mjere koje brodarsko društvo primjenjuje kako bi ublažio inherentne rizike;
- 13) **kontrolni rizik** je podložnost nekog parametra u godišnjem izvještaju o emisijama pogrešnim iskazima koji mogu biti materijalne greške, pojedinačno ili kada se saberu sa drugim pogrešnim iskazima, a koji kontrolni sistem nije spriječio ili detektovao i ispravio na vrijeme;
- 14) **lokacija** je za potrebe ocjene plana praćenja ili verifikacije izvještaja o emisijama ili djelimičnog izvještaja o emisijama broda, odnosno izvještaja na nivou brodarskog društva, mjesto gdje se definiše i upravlja procesom praćenja, uključujući mjesta gdje se kontrolišu i čuvaju relevantni podaci i informacije;
- 15) **materijalna greška** je greška koja po mišljenju verifikatora, pojedinačno ili zajedno sa drugim greškama, prelazi nivo materijalnosti ili bi mogla da utiče na ukupno prijavljene emisije ili druge relevantne informacije;
- 16) **neusklađenost** je:
- a) u pogledu ocjene plana praćenja, da plan ne ispunjava zahtjeve utvrđene propisima o metodologiji za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz brodova i trgovini emisijama;
 - b) u pogledu verifikacije izvještaja o emisijama i djelimičnog izvještaja o emisijama:
 - da emisije gasova sa efektom staklene bašte i druge relevantne informacije nijesu prijavljene u skladu sa metodologijom praćenja opisanom u planu praćenja koji je akreditovani verifikator ocijenio kao zadovoljavajući i koji je, kada je primjenjivo, odobrio nadležni administrativni organ;
 - da prijavljeni podaci ne ispunjavaju zahtjeve utvrđene propisima o metodologiji za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, trgovini emisijama i ovim pravilnikom;
 - c) u pogledu verifikacije izvještaja na nivou brodarskog društva, da prijavljeni podaci ne ispunjavaju zahtjeve utvrđene propisima o metodologiji za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz brodova i trgovini emisijama;
 - d) u pogledu akreditacije, svako djelovanje ili nedjelovanje verifikatora koje je suprotno zahtjevima utvrđenim propisima o metodologiji za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, trgovini emisijama i ovim pravilnikom;
- 17) **nezavisni revizor** je lice koje je verifikator posebno odredio za sprovođenje aktivnosti internog pregleda, koje pripada istom subjektu, ali nije učestvovalo ni u jednoj aktivnosti verifikacije koja je predmet pregleda;
- 18) **nivo materijalnosti** je kvantitativni nivo ili granična vrijednost iznad koje verifikator grešku, pojedinačno ili zajedno sa drugim greškama, smatra materijalnom;

- 19) **nivo sigurnosti** je nivo garancije koji verifikator daje u verifikacionom izvještaju u skladu sa ciljem smanjivanja verifikacionog rizika prema okolnostima verifikacionog angažmana;
- 20) **ocjenjivač** je lice koje je akreditaciono tijelo imenovalo da individualno ili kao član ocjenjivačkog tima ocjeni verifikatora u skladu sa ovim pravilnikom;
- 21) **ocjenjivački tim** je jedan ili više ocjenjivača koje je nacionalno akreditaciono tijelo imenovalo za ocjenjivanje verifikatora u skladu sa ovom uredbom;
- 22) **razumna sigurnost** je visok, ali ne apsolutan nivo uvjerenja, izražen pozitivno u izjavi o verifikaciji, da izvještaj o emisijama, djelimični izvještaj o emisijama ili izvještaj na nivou brodarskog društva koji je predmet verifikacije ne sadrži značajne materijalne greške;
- 23) **rizik neotkrivanja** je rizik da verifikator neće otkriti materijalnu grešku;
- 24) **sistem kontrole** je procjena rizika brodarskog društva i ukupne kontrolne aktivnosti, uključujući stalno upravljanje tim aktivnostima, koje brodarsko društvo uvodi, sprovodi, dokumentuje i održava u skladu sa posebnim propisom;
- 25) **tehnički stručnjak** je lice koje ima detaljna znanja i stručnu osposobljenost o određenom predmetu, a koja je potrebna za obavljanje aktivnosti verifikacije u skladu s ovim pravilnikom;
- 26) **verifikator za pomorstvo** je pojedinačni član tima za verifikaciju odgovoran za ocjenu plana praćenja ili verifikaciju izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, djelimičnog izvještaja o emisijama ili izvještaja na nivou brodarskog društva, osim glavnog verifikatora za pomorstvo;
- 27) **verifikacioni rizik** je rizik da verifikator izrazi neprimjereno verifikaciono mišljenje ako izvještaj o emisijama, djelimični izvještaj o emisijama ili izvještaj na nivou brodarskog društva sadrži materijalne greške, pri čemu taj rizik može biti funkcija inherentnog rizika, kontrolnog rizika i rizika neotkrivanja;

Pretpostavka usklađenosti

Član 3

Sertifikat o akreditaciji je pretpostavka o ispunjavanju uslova iz ovog pravilnika u skladu sa utvrđenim obimom akreditacije.

I. OCJENA PLANA PRAĆENJA

Dostavljanje dokumentacije

Član 4

Plan praćenja se radi ocjene dostavlja verifikatoru na obrascu utvrđenom u skladu sa propisom o metodologiji za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, sa prevodom na engleski jezik.

Uz plan praćenja, brodarsko društvo verifikatoru dostavlja sljedeće:

- relevantnu dokumentaciju ili opis brodskih instalacija, uključujući potvrde o izvorima emisija, korišćene mjerače protoka (ako su korišćeni), postupke i procese ili dijagrame toka izrađene i održavane nezavisno od plana na koje se plan poziva, uključujući postupke vezane za aktivnosti toka podataka i kontrolne aktivnosti;
- procjenu rizika u skladu sa propisanim pravilima za upravljanje podacima i kontrolu podataka i pregled cjelokupnog sistema kontrole;
- u slučaju promjene plana praćenja, relevantne ažurirane verzije ili novu dokumentaciju koja omogućava ocjenu izmijenjenog plana;
- kada je brodarsko društvo organizacija ili lice, kao što je upravitelj broda ili zakupac broda bez posade, koje je preuzelo odgovornost za upravljanje brodom od vlasnika broda i koje je preuzimanjem te odgovornosti pristalo da preuzme sve dužnosti i

odgovornosti propisane Međunarodnim kodeksom za sigurno upravljanje brodovima i sprečavanje zagađenja, dokaz, odnosno dokument kojim se potvrđuje da je ta organizacija ili lice uredno ovlašćeno od strane vlasnika broda da ispunjava zakonske obaveze u pogledu praćenja i izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte, uključujući i obavezu predaje emisijskih jedinica, koji je potpisan od strane vlasnika broda i te organizacije ili lica.

Dokument iz stava 2 alineja 4 ovog člana sadrži sljedeće informacije:

- naziv i jedinstveni IMO identifikacioni broj brodarskog društva i registrovanog vlasnika organizacije ili lica koje je ovlastio vlasnik broda;
- državu registracije organizacije ili lica koje je ovlastio vlasnik broda, kako je evidentirana u IMO šemi jedinstvenog identifikacionog broja brodarskog društva i registrovanog vlasnika;
- naziv i jedinstveni IMO identifikacioni broj brodarskog društva i registrovanog vlasnika broda;
- sljedeće informacije o kontakt osobi vlasnika broda:
 - a) ime,
 - b) prezime,
 - c) radno mjesto,
 - d) poslovna adresa,
 - e) poslovni broj telefona,
 - f) poslovna adresa elektronske pošte;
 - g) datum početka važenja ovlašćenja vlasnika broda za tu organizaciju ili lice;
 - h) IMO identifikacioni broj broda.

Ako je dokument iz stava 2 alineja 4 ovog člana sastavljen na jeziku koji nije engleski, dostavlja se i prevod na engleski jezik.

Na zahtjev verifikatora brodarsko društvo dostavlja sve druge informacije koje se smatraju relevantnim za sprovođenje ocjene plana praćenja.

Ocjena plana praćenja

Član 5

Prilikom ocjene plana praćenja, verifikator razmatra tvrdnje o potpunosti, tačnosti, relevantnosti i usklađenosti informacija dostavljenih u planu praćenja sa zakonom i posebnim propisima.

Verifikator:

- ocjenjuje da li je brodarsko društvo koristilo odgovarajući obrazac plana praćenja i da li su dostavljene sve propisane informacije u skladu sa posebnim propisom;
- utvrđuje da je vlasnik broda identičan registrovanom vlasniku evidentiranom u IMO šemi jedinstvenog identifikacionog broja brodarskog društva i registrovanog vlasnika;
- utvrđuje da je država registracije brodarskog društva identična državi evidentiranoj u IMO šemi jedinstvenog identifikacionog broja brodarskog društva i registrovanog vlasnika;
- kada brodarsko društvo nije vlasnik broda, utvrđuje da je brodarsko društvo ovlašćeno od strane vlasnika broda za ispunjavanje zakonskih obaveza u pogledu praćenja i izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i trgovini emisijama;
- provjerava da li informacije u planu praćenja tačno i potpuno opisuju izvore emisija i mjernu opremu instaliranu na brodu, kao i sisteme i postupke uspostavljene za praćenje i izvještavanje o drugim relevantnim informacijama;
- obezbjeđuje da su predviđeni odgovarajući aranžmani za praćenje u slučaju kada brodarsko društvo želi da koristi odstupanje od praćenja potrošnje goriva i emisija

- gasova sa efektom staklene bašte „po putovanju“, uzimajući u obzir neophodne podatke o ukupnim objedinjenim emisijama gasova sa efektom staklene bašte koje se prijavljuju u skladu sa propisima o trgovini emisijama, zajedno sa neophodnim informacijama za opravdavanje primjene bilo kojeg relevantnog odstupanja od odredbi tih propisa;
- ocjenjuje, kada je to primjenjivo, da li su informacije koje je dostavilo brodarsko društvo u vezi sa elementima, procedurama ili kontrolama sprovedenim kao dio postojećih sistema upravljanja brodom ili obuhvaćenim relevantnim harmonizovanim standardima kvaliteta, životne sredine ili upravljanja, prikladne za praćenje i izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i drugim relevantnim podacima.

U postupku ocjene plana praćenja, verifikator može koristiti ispitivanje, pregled dokumentacije, posmatranje i bilo koju drugu tehniku revizije koju smatra odgovarajućom.

Obilazak lokacije

Član 6

Verifikator obilazi lokaciju radi sticanja dovoljnog stepena razumijevanja postupaka opisanih u planu praćenja i potvrđivanja da su informacije sadržane u njemu tačne.

Verifikator određuje mjesto ili mjesta posjete lokaciji uzimajući u obzir mjesto gdje se čuva ključna količina relevantnih podataka, uključujući elektronske ili papirne kopije dokumenata čiji se originali čuvaju na brodu, kao i mjesto gdje se sprovode aktivnosti toka podataka i kontrolne aktivnosti.

Verifikator takođe određuje aktivnosti koje treba sprovesti i vrijeme potrebno za posjetu lokaciji.

Brodarsko društvo omogućava verifikatoru pristup svojim lokacijama, uključujući relevantne kopnene lokacije i brodove.

Verifikator može sprovesti virtuelnu posjetu lokaciji pod uslovom da je ispunjen jedan od sljedećih uslova:

- 1) verifikator ima dovoljan stepen razumijevanja sistema praćenja i izvještavanja broda, uključujući njihovo uspostavljanje, sprovođenje i efektivno funkcionisanje;
- 2) priroda i nivo složenosti sistema praćenja i izvještavanja broda su takvi da fizička posjeta lokaciji nije potrebna;
- 3) verifikator je u mogućnosti da daljinski pribavi i ocijeni sve potrebne informacije;
- 4) ozbiljne, vanredne i nepredvidive okolnosti, van kontrole brodarskog društva, sprečavaju verifikatora da sprovede fizičku posjetu lokaciji, a te okolnosti se ne mogu prevazići ni nakon ulaganja svih razumnih napora.

Odluka o sprovođenju virtuelne posjete lokaciji donosi se nakon utvrđivanja da su ispunjeni uslovi za njeno sprovođenje.

Verifikator bez nepotrebnog odlaganja obavještava brodarsko društvo o odluci da sprovede virtuelnu posjetu lokaciji i o tome da su ispunjeni uslovi za njeno sprovođenje.

Verifikator može odustati od fizičke ili virtuelne posjete lokaciji ako su ispunjeni svi uslovi iz stava 5 tač. 1, 2 i 3 ovog člana.

Odluka o odustajanju od posjete lokaciji donosi se nakon utvrđivanja da su ispunjeni uslovi za odustajanje.

Verifikator bez nepotrebnog odlaganja obavještava brodarsko društvo o odluci da odustane od posjete lokaciji i o tome da su ispunjeni uslovi za odustajanje od posjete.

U slučaju sprovođenja virtuelne posjete iz stava 5 ovog člana ili odustajanja od posjete iz stava 8 ovog člana, verifikator preduzima mjere za smanjenje rizika verifikacije na prihvatljiv nivo kako bi stekao razumno uvjerenje da je plan praćenja usklađen sa propisanim uslovima.

Izuzetno od stava 8 ovog člana verifikator ne može odustati od fizičke ili virtualne posjete lokaciji ako:

- 1) prvi put ocjenjuje plan praćenja za dati brod;
- 2) ako je tokom izvještajnog perioda došlo do izmjena plana praćenja, osim u slučaju promjene broderskog društva.

Ako verifikator sprovede virtualnu posjetu lokaciji ili odustane od posjete lokaciji, dužan je da to obrazloži u internoj dokumentaciji o verifikaciji.

Otklanjanje neusklađenosti u planu praćenja

Član 7

Kada verifikator tokom ocjene plana praćenja utvrdi neusklađenosti, bez nepotrebnog odlaganja o tome obavještava brodersko društvo i zahtijeva odgovarajuće ispravke u predloženom roku.

Brodersko društvo ispravlja sve neusklađenosti koje je verifikator naveo i dostavlja revidirani plan praćenja verifikatoru u skladu sa dogovorenim rokom koji omogućava verifikatoru da izvrši ponovnu ocjenu prije početka izvještajnog perioda.

Verifikator dokumentuje u internoj dokumentaciji o verifikaciji sve neusklađenosti koje su ispravljene tokom ocjene plana praćenja, označavajući ih kao riješene.

Nezavisna revizija ocjene plana praćenja

Član 8

Tim za verifikaciju bez odlaganja dostavlja internu dokumentaciju o verifikaciji i nacrt zaključaka iz ocjene plana nezavisnom revizoru, prije njihovog saopštavanja brodersko društvo.

Nezavisni revizor vrši utvrđuje da li je plan praćenja ocijenjen u skladu sa ovim pravilnikom i da li je primijenjena odgovarajuća profesionalna pažnja i prosuđivanje.

Obim nezavisne revizije obuhvata cjelokupan postupak ocjene opisan u članovima 4 do 9 ovog pravilnika.

Verifikator uključuje rezultate nezavisne revizije u internu dokumentaciju o verifikaciji.

Zaključci verifikatora o ocjeni plana praćenja

Član 9

Na osnovu informacija prikupljenih tokom ocjene plana praćenja, verifikator bez odlaganja dostavlja broderskom društvu zaključke o ocjeni plana praćenja u pisanom obliku.

Zaključci iz stava 1 sadrže:

- izjavu o tome da li je plan praćenja ocijenjen kao usklađen sa zakonom i posebnim propisima i da li sadrži neusklađenosti;
- opis neispravljenih neusklađenosti, ako postoje;
- sažetak postupaka verifikatora, uključujući informacije o posjetama lokaciji, razlozima za sprovođenje virtualnih posjeta lokaciji ili razlozima za odustajanje od njih;
- kada se plan praćenja ocjenjuje nakon izmjena plana praćenja, sažetak tih izmjena tokom predmetnog izvještajnog perioda;
- sve druge relevantne elemente utvrđene tokom ocjene plana praćenja.

II. VERIFIKACIJA IZVJEŠTAJA O EMISIJAMA

Podaci koje dostavlja brodarsko društvo

Član 10

Prije početka verifikacije izvještaja o emisijama i djelimičnog izvještaja o emisijama, verifikatoru se dostavljaju sljedeće prateće informacije:

- 1) spisak putovanja koje je predmetni brod obavio tokom izvještajnog perioda ili, kada je riječ o djelimičnim izvještajima o emisijama, tokom perioda u kojem je brod bio pod odgovornošću brodarskog društva koje dostavlja podatke;
- 2) kada su tokom izvještajnog perioda postojali nedostaci u podacima:
 - a) broj putovanja za koja su postojali nedostaci u podacima, kao i okolnosti i razlozi za takve nedostatke;
 - b) metod procjene korišćen za alternativne podatke u skladu sa planom praćenja;
 - c) količinu emisija izračunatih na osnovu alternativnih podataka;
- 3) kopiju izvještaja o emisijama iz prethodne godine, ako verifikator nije sproveo verifikaciju tog izvještaja;
- 4) kopiju plana ili planova praćenja koji su primijenjeni, zajedno sa zaključcima ocjene koju je izvršio akreditovani verifikator i, kada je primjenjivo, dokazom o odobrenju nadležnog administrativnog organa, kao i obaveštenjem koje je taj organ dostavio brodarskom društvu.

Nakon što verifikator utvrdi dokumentaciju ili njen određeni dio koje smatra relevantnim za verifikaciju, brodarsko društvo dostavlja i sljedeće prateće informacije:

- 1) kopije službenog broskog dnevnika i knjige evidencije o gorivu (ako se vodi odvojeno);
- 2) kopije otpremnica;
- 3) kopije svih relevantnih potvrda koje se odnose na goriva za potrebe određivanja faktora emisije;
- 4) kopije dokumenata koji sadrže informacije o broju prevezenih putnika i količini prevezenog tereta, pređenoj udaljenosti i vremenu provedenom na moru za putovanja broda tokom izvještajnog perioda.

Dodatno, i kada je primjenjivo na osnovu korišćene metode praćenja, verifikatori mogu zahtijevati od brodarskog društva da dostavi:

- 1) pregled informacione mreže koji prikazuje tok podataka za relevantni brod;
- 2) dokaz o održavanju i tačnosti/nesigurnosti mjerne opreme/mjerača protoka (npr. sertifikate o kalibraciji);
- 3) izvod podataka o potrošnji goriva iz mjerača protoka;
- 4) kopije dokaza o očitavanjima mjerača rezervoara goriva;
- 5) izvod podataka o aktivnostima iz sistema za direktno mjerenje emisija;
- 6) sve druge informacije relevantne za verifikaciju izvještaja o emisijama ili djelimičnog izvještaja o emisijama.

U slučaju promjene brodarskog društva, uključene brodarskog društva postupaju sa dužnom pažnjom kako bi, na zahtjev verifikatora, dostavile prateću dokumentaciju ili informacije iz st. 1, 2 i 3 ovog člana, koje se odnose na putovanja izvršena pod njihovom odgovornošću.

Brodarsko društvo čuva podatke iz st. 1 do 4 ovog člana tokom perioda utvrđenog Međunarodnom konvencijom o sprečavanju zagađenja mora sa brodova (MARPOL konvencija) i Međunarodnom konvencijom o zaštiti ljudskih života na moru (SOLAS konvencija).

Do izdavanja dokumenta o usklađenosti, odnosno izvještaja o verifikaciji, verifikator može zahtijevati bilo koji podatak iz st. 1, 2 i 3 ovog člana.

Strateška analiza

Član 11

Na početku postupka verifikacije, verifikator procjenjuje vjerovatnu prirodu, obim i složenost zadataka verifikacije sprovođenjem strateške analize svih relevantnih aktivnosti, da bi u skladu sa aktivnostima koje sprovodi brodarsko društvo, ocijenio da li tim za verifikaciju ima dovoljno kompetencija za sprovođenje verifikacije, da li je vrijeme predviđeno ugovorom realno utvrđeno i da li je moguće sprovesti potrebnu analizu rizika.

Za sprovođenje analize iz stava 1 ovog člana verifikator koristi informacije iz člana 10 st. 1 i 2, kao i informacije pribavljene tokom verifikacije prethodnih godina, ako isti verifikator vrši verifikaciju za isto brodarsko društvo, ocjenjujući sljedeće:

- brodske motore i vrste korišćenog goriva, kao i broj putovanja koje je predmetni brod obavio tokom izvještajnog perioda;
 - plan praćenja koji je ocijenio verifikator odnosno, odobrio nadležni administrativni organ;
 - aktivnosti toka podataka i sistem kontrole.
- U okviru sprovođenja strateške analize, verifikator provjerava:
- da li mu je dostavljena najnovija verzija plana praćenja i, kada je to potrebno, da li ga je odobrio organ uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: organ uprave);
 - da li je tokom izvještajnog perioda bilo izmjena plana praćenja i da li su te promjene odobrene od strane nadležnog organa uprave.

Analiza rizika koju sprovodi verifikator

Član 12

Pored analize rizika koju vrši brodarsko društvo u procesu izrade plana praćenja, verifikator identifikuje i analizira inherentne rizike, kontrolne rizike i rizike neotkrivanja, pri čemu uzima u obzir nalaze strateške analize iz člana 11 ovog pravilnika.

Prilikom sprovođenja analize rizika, verifikator takođe uzima u obzir sve oblasti sa povećanim rizikom verifikacije, a naročito podatke o putovanjima, potrošnju goriva, vrste korišćenog goriva, primjenu bilo kojeg odstupanja od propisa kojima se uređuje trgovina emisijama, emisije gasova sa efektom staklene bašte, predenu udaljenost, vrijeme provedeno na moru, prevezeni teret i agregiranje podataka u izvještaju o emisijama ili djelimičnom izvještaju o emisijama.

U postupku iz stava 2 ovog člana verifikator ocjenjuje postojanje, potpunost, tačnost, dosljednost, transparentnost i relevantnost prijavljenih informacija.

Kada je to potrebno, na osnovu informacija pribavljenih tokom verifikacije, verifikator revidira analizu rizika i mijenja ili ponavlja aktivnosti verifikacije koje treba sprovesti.

Plan verifikacije

Član 13

Verifikator izrađuje plan verifikacije u skladu sa pribavljenim informacijama i rizicima identifikovanim tokom analize rizika.

Plan verifikacije sadrži:

- 1) program verifikacije kojim se opisuje priroda i obim aktivnosti verifikacije, kao i vrijeme i način njihovog sprovođenja;
- 2) plan testiranja kojim se utvrđuju obim i metode testiranja kontrolnih aktivnosti, kao i procedure za kontrolne aktivnosti;
- 3) plan uzorkovanja podataka kojim se utvrđuju obim i metode uzorkovanja podataka koji se odnose na podatke na kojima se zasnivaju objedinjene emisije gasova sa efektom

staklene bašte, potrošnja goriva ili druge relevantne informacije u izvještaju o emisijama ili djelimičnom izvještaju o emisijama.

Postupak verifikacije izvještaja o emisijama i djelimičnog izvještaja o emisijama

Član 14

Verifikator sprovodi plan verifikacije i, na osnovu analize rizika, provjerava da li sistemi praćenja i izvještavanja, kako su opisani u planu praćenja koji je ocijenjen kao zadovoljavajući, postoje u praksi i da li se pravilno primjenjuju.

U tu svrhu verifikator može koristiti sljedeće postupke: razgovore sa relevantnim osobljem, pregled dokumentacije, posmatranje i postupke praćenja procesa.

Verifikator provjerava:

- a) aktivnosti toka podataka i sisteme koji se koriste u toku podataka, uključujući informatičke sisteme;
- b) da li su kontrolne aktivnosti odgovarajuće dokumentovane, sprovedene, održavane i efikasne u ublažavanju inherentnih rizika;
- c) da li su procedure navedene u planu praćenja efikasne u ublažavanju inherentnih i kontrolnih rizika i da li se primjenjuju, dovoljno dokumentuju i pravilno održavaju.

Za potrebe stava 3 tačka a ovog člana, verifikator prati tok podataka kroz redosljed i međusobnu povezanost aktivnosti toka podataka od primarnih izvora podataka do sastavljanja izvještaja o emisijama ili djelimičnog izvještaja o emisijama.

Za potrebe stava 3 tač. b i c ovog člana, verifikator može koristiti metode uzorkovanja specifične za brod, pod uslovom da je takvo uzorkovanje opravdano na osnovu analize rizika.

Verifikacija prijavljenih podataka

Član 15

Verifikator provjerava podatke prijavljene u izvještaju o emisijama ili djelimičnom izvještaju o emisijama putem:

- a) detaljnog testiranja, uključujući praćenje podataka do primarnog izvora podataka;
- b) unakrsne provjere podataka sa spoljnim izvorima podataka, uključujući podatke o praćenju broda;
- c) usklađivanja podataka;
- d) provjere pragova u odnosu na odgovarajuće podatke;
- e) ponovnog obračuna.

Kao dio verifikacije podataka iz stava 1, verifikator provjerava:

- a) potpunost popisa izvora emisija opisanih u planu praćenja;
- b) potpunost podataka, uključujući podatke o prijavljenim putovanjima koja podliježu praćenju i izvještavanju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- c) potpunost i dosljednost podataka koji se odnose na emisije obuhvaćene propisima o trgovini emisijama, uključujući primjenu odredaba tih propisa koje se odnose na aktivnosti pomorskog saobraćaja, postepenog uvođenja obaveza predaje emisijskih jedinica i odstupanja od člana 12 u vezi sa prenosom, predajom i poništavanjem emisijskih jedinica;
- d) dosljednost između prijavljenih objedinjenih podataka i podataka iz relevantne dokumentacije ili primarnih izvora;
- e) dosljednost između objedinjene potrošnje goriva i podataka o gorivu kupljenom ili na drugi način isporučenom predmetnom brodu, kada je primjenjivo;
- f) pouzdanost i tačnost podataka.

Verifikacija metoda primijenjenih za nedostajuće podatke

Član 16

Kada su metode utvrđene u planu praćenja koji je ocijenio verifikator odnosno odobrio nadležni organ uprave korišćene za dopunjavanje nedostajućih podataka, verifikator provjerava da li su korišćene metode bile odgovarajuće za konkretnu situaciju i da li su pravilno primijenjene.

Kada metode iz stava 1 nijesu prethodno ocijenjene ili odobrene, verifikator provjerava da li pristup koji je brodarsko društvo koristilo za dopunjavanje nedostajućih podataka obezbjeđuje da emisije nijesu potcijenjene i da takav pristup ne dovodi do značajnih materijalnih grešaka.

Nivo materijalnosti

Član 17

Za potrebe verifikacije podataka o potrošnji goriva i emisijama gasova sa efektom staklene bašte u izvještaju o emisijama i djelimičnom izvještaju o emisijama, nivo materijalnosti iznosi 5 % od odgovarajućeg ukupnog prijavljenog iznosa za svaku stavku u izvještajnom periodu.

Za potrebe verifikacije drugih relevantnih informacija u izvještaju o emisijama i djelimičnom izvještaju o emisijama o prevezenom teretu, transportnom radu, pređenoj udaljenosti i vremenu provedenom na moru, nivo materijalnosti iznosi 5 % od odgovarajućeg ukupnog prijavljenog iznosa za svaku stavku u izvještajnom periodu.

Obilazak lokacije

Član 18

Verifikator obilazi lokaciju radi sticanja dovoljnog stepena razumijevanja postupaka opisanih u planu praćenja i određuje mjesto ili mjesta posjete lokaciji uzimajući u obzir mjesto gdje se čuva ključna količina relevantnih podataka, uključujući elektronske ili papirne kopije dokumenata čiji se originali čuvaju na brodu, kao i mjesto gdje se sprovode aktivnosti toka podataka i kontrolne aktivnosti.

Na osnovu rezultata posjete kopnenoj lokaciji, ako zaključi da je verifikacija na brodu potrebna radi smanjenja rizika od materijalno značajnih pogrešnih iskaza u izvještaju o emisijama ili djelimičnom izvještaju o emisijama, verifikator može odlučiti da posjeti brod.

Verifikator takođe određuje aktivnosti koje treba sprovesti i vrijeme potrebno za posjetu lokaciji.

Brodarsko društvo omogućava verifikatoru pristup svojim lokacijama, uključujući relevantne kopnene lokacije i relevantni brod.

Verifikator može sprovesti virtuelnu posjetu lokaciji, ako je na osnovu rezultata analize rizika ispunjen jedan od sljedećih uslova:

- 1) verifikator ima dovoljan stepen razumijevanja sistema praćenja i izvještavanja broda, uključujući njihovo uspostavljanje, sprovođenje i efektivno funkcionisanje;
- 2) priroda i nivo složenosti sistema praćenja i izvještavanja broda su takvi da fizička posjeta lokaciji nije potrebna;
- 3) verifikator je u mogućnosti da daljinski pribavi i ocijeni sve potrebne informacije uključujući pravilnu primjenu metodologije opisane u planu praćenja i verifikaciju podataka prijavljenih u izvještaju o emisijama ili djelimičnom izvještaju o emisijama;
- 4) ozbiljne, vanredne i nepredvidive okolnosti, van kontrole brodarskog društva, sprečavaju verifikatora da sprovede fizičku posjetu lokaciji, a te okolnosti se ne mogu prevazići ni nakon ulaganja svih razumnih napora.

Verifikator preduzima mjere za smanjenje rizika verifikacije na prihvatljiv nivo kako bi stekao razumno uvjerenje da su izvještaj o emisijama ili djelimični izvještaj o emisijama usklađeni sa posebnim propisom.

Osim u slučaju iz stava 5 tačka 4 ovog člana, verifikator ne sprovodi virtuelnu posjetu lokaciji ako fizička posjeta nije sprovedena tokom tri izvještajna perioda neposredno prije tekućeg izvještajnog perioda.

Verifikator može odustati od fizičke ili virtuelne posjete lokaciji ako su ispunjeni svi uslovi iz stava 5 tač. 1, 2 i 3 ovog člana.

Verifikator ne može odustati od fizičke ili virtuelna posjete lokaciji kada verifikator prvi put verifikuje izvještaj o emisijama ili djelimični izvještaj o emisijama broda ili ako verifikator nije sproveo posjetu lokaciji tokom dva izvještajna perioda neposredno prije tekućeg izvještajnog perioda.

Za brodove koji su predmet propisa o trgovini emisijama brodarsko društvo bez odlaganja obavještava nadležni organ uprave o odluci verifikatora da odustane od posjete lokaciji.

Nadležni organ uprave može uložiti prigovor na odluku verifikatora o odustajanju od posjete lokaciji, uzimajući u obzir:

- informacije koje je verifikator dostavio o rezultatima analize rizika;
- informaciju da se svi potrebni podaci mogu pribaviti i ocijeniti na daljinu;
- dokaze da su ispunjeni svi uslovi za odustajanje od posjete lokaciji u skladu sa stavom 8 ovog člana.

Ako verifikator sprovede virtuelnu posjetu lokaciji ili odustane od posjete lokaciji, dužan je da to obrazloži u internoj dokumentaciji o verifikaciji.

Otklanjanje grešaka i neusklađenosti u izvještaju o emisijama i djelimičnom izvještaju o emisijama

Član 19

Kada verifikator tokom verifikacije izvještaja o emisijama ili djelimičnog izvještaja o emisijama utvrdi greške ili neusklađenosti, bez nepotrebnog odlaganja o tome obavještava brodarsko društvo i zahtijeva odgovarajuće ispravke u razumnom roku.

Brodarsko društvo ispravlja sve saopštene pogrešne iskaze ili neusklađenosti. Verifikator dokumentuje u internoj dokumentaciji o verifikaciji sve greške ili neusklađenosti koje su ispravljene tokom verifikacije, označavajući ih kao riješene.

Ako brodarsko društvo ne ispravi greške ili neusklađenosti iz stava 1 ovog člana, verifikator prije izdavanja izvještaja o verifikaciji zahtijeva od brodarskog društva da objasni glavne uzroke tih grešaka ili neusklađenosti.

Verifikator procjenjuje da li neispravljene greške, pojedinačno ili zajedno sa drugim greškama, utiču na ukupno prijavljene emisije ili druge relevantne informacije i da li taj uticaj dovodi do materijalnih grešaka.

Verifikator procjenjuje da li neispravljena neusklađenost, pojedinačno ili zajedno sa drugim neusklađenostima, utiče na prijavljene podatke i da li to dovodi do materijalnih grešaka.

Verifikator smatra greške ili neusklađenosti koje su, pojedinačno ili zajedno sa drugim greškama, ispod praga materijalnosti iz člana 17 ovog člana, materijalnim greškama kada je to opravdano njihovim obimom i prirodom ili posebnim okolnostima njihovog nastanka.

Zaključak verifikacije izvještaja o emisijama i djelimičnog izvještaja o emisijama

Član 20

Zaključujući verifikaciju izvještaja o emisijama i djelimičnog izvještaja o emisijama, verifikator:

- potvrđuje da su sprovedene sve aktivnosti verifikacije;

- sprovodi završne analitičke postupke nad objedinjenim podacima kako bi obezbijedio da ne sadrže materijalne greške;
- provjerava da li informacije u izvještaju ispunjavaju uslove propisane zakonom i posebnim propisima;
- prije izdavanja izvještaja o verifikaciji priprema internu dokumentaciju o verifikaciji i nacrt izvještaja i dostavlja ih nezavisnom revizoru u skladu sa članom 23 ovog pravilnika;
- ovlašćuje lice da potvrdi izvještaj na osnovu zaključaka nezavisnog revizora i dokaza iz interne dokumentacije o verifikaciji, i o tome obavještava brodarsko društvo.

Preporuke za unapređenje

Član 21

Verifikator dostavlja brodarskom društvu preporuke za unapređenje u vezi sa neispravljenim greškama i neusklađenostima koje ne dovode do materijalnih grešaka.

Verifikator može dostaviti i druge preporuke za unapređenje koje smatra relevantnim, imajući u vidu rezultate aktivnosti verifikacije.

Prilikom dostavljanja preporuka, verifikator ostaje nepristrasan u odnosu na brodarsko društvo, brod i sistem praćenja i izvještavanja i ne dovodi u pitanje svoju nepristrasnost davanjem savjeta ili dopunjavanjem djelova procesa praćenja i izvještavanja u skladu sa propisima.

Tokom verifikacije nakon godine u kojoj su preporuke za unapređenje date u izvještaju o verifikaciji, verifikator provjerava da li su te preporuke sprovedene i na koji način.

Ako te preporuke nijesu sprovedene, verifikator procjenjuje da li to povećava ili može povećati rizik od pogrešnih iskaza.

Izvještaj o verifikaciji izvještaja o emisijama ili djelimičnog izvještaja o emisijama

Član 22

Na osnovu prikupljenih informacija, verifikator izdaje izvještaj o verifikaciji za svaki izvještaj o emisijama ili djelimični izvještaj o emisijama koji je predmet verifikacije i dostavlja taj izvještaj brodarskom društvu.

Po prijemu izvještaja o verifikaciji iz stava 1, brodarsko društvo dostavlja izvještaj o verifikaciji zajedno sa izvještajem o emisijama ili djelimičnim izvještajem o emisijama nadležnom organu uprave, ako je ta obaveza propisana.

Izvještaj se dostavlja korišćenjem automatizovanih sistema i formata za razmjenu podataka.

Izvještaj o verifikaciji sadrži izjavu kojom se izvještaj o emisijama ili djelimični izvještaj o emisijama potvrđuje kao zadovoljavajući ili nezadovoljavajući.

Izvještaj o emisijama ili djelimični izvještaj o emisijama verifikuje se kao zadovoljavajući samo ako ne sadrži materijalne greške koje nijesu ispravljene prije izdavanja izvještaja o verifikaciji.

Izvještaj o verifikaciji sadrži:

- 1) naziv brodarskog društva sa njenim jedinstvenim IMO identifikacionim brojem brodarskog društva i registrovanog vlasnika, kao i identifikaciju broda;
- 2) naslov iz kojeg je jasno da se radi o izvještaju o verifikaciji;
- 3) identitet verifikatora, uključujući ime i poslovnu adresu elektronske pošte kontakt osobe;
- 4) ciljeve i obim verifikacije;
- 5) upućivanje na izvještaj o emisijama i izvještajni period koji je predmet verifikacije ili na djelimični izvještaj o emisijama i period tokom kojeg je brod bio pod odgovornošću brodarskog društva;

- 6) kada je primjenjivo, ukupne objedinjene emisije gasova sa efektom staklene bašte broda koji je predmet propisa o trgovini emisijama u vezi sa djelatnostima pomorskog saobraćaja koje se prijavljuju u skladu sa tim propisima;
 - 7) upućivanje na jedan ili više planova praćenja koji su ocijenjeni kao zadovoljavajući i, kada je primjenjivo, naznaku da li je relevantni plan praćenja odobrio nadležni organ uprave prije izdavanja izvještaja o verifikaciji;
 - 8) upućivanje na korišćene standarde verifikacije;
 - 9) sažetak postupaka verifikatora, uključujući informacije i datume posjeta lokaciji, informacije o razlozima za sprovođenje virtuelnih posjeta lokaciji ili razlozima za odustajanje od njih;
 - 10) sažetak izmjena plana praćenja i podataka o aktivnostima tokom izvještajnog perioda iz;
 - 11) izjavu o verifikaciji;
 - 12) opis neispravljenih grešaka i neusklađenosti, uključujući njihovu prirodu i obim, da li imaju materijalni uticaj ili ne, i elemente izvještaja o emisijama ili djelimičnog izvještaja o emisijama na koje se odnose, ako postoje;
 - 13) opis bilo koje neusklađenosti definisane u članu 2 tačka 16) b ii, koja je otkrivena tokom verifikacije;
 - 14) broj putovanja sa nedostacima u podacima, ako postoje, i odgovarajuću količinu emisija;
 - 15) kada je primjenjivo, preporuke za unapređenje;
 - 16) imena glavnog verifikatora za pomorstvo, nezavisnog revizora i, kada je primjenjivo, verifikatora za pomorstvo i tehničkog stručnjaka koji su učestvovali u verifikaciji izvještaja o emisijama ili djelimičnog izvještaja o emisijama;
 - 17) datum izvještaja o verifikaciji i potpis ovlašćenog lica u ime verifikatora, uključujući ime tog lica.
- Verifikator opisuje greške i neusklađenosti dovoljno detaljno u izvještaju o verifikaciji, uključujući sljedeće aspekte:
- veličinu i prirodu greške ili neusklađenosti;
 - razloge zbog kojih greška ima ili nema materijalni efekat;
 - na koji element izvještaja brodarskog društva se greška odnosi ili na koji element plana praćenja, odnosno koje zakonske zahtjeve se odnosi neusklađenost.

Nezavisni pregled izvještaja o emisijama i djelimičnog izvještaja o emisijama

Član 23

Nezavisni revizor provjerava internu dokumentaciju o verifikaciji i nacrt izvještaja o verifikaciji kako bi utvrdio da li je postupak verifikacije sproveden u skladu sa ovim pravilnikom i da li su primijenjeni odgovarajuća profesionalna pažnja i prosuđivanje.

Obim nezavisne revizije obuhvata cjelokupan postupak verifikacije utvrđen članovima od 10 do 22 ovog pravilnika.

Nakon što je izvještaj potvrđen u skladu sa članom 20 stav 1 alineja 5 ovog pravilnika, verifikator uključuje rezultate nezavisne revizije u internu dokumentaciju o verifikaciji i obavještava Evropsku komisiju i državu zastave broda da li su ispunjeni uslovi za izdavanje dokumenta o usklađenosti.

III. VERIFIKACIJA IZVJEŠTAJA NA NIVOU BRODARSKOG DRUŠTVA

Informacije koje dostavlja brodarsko društvo

Član 24

Prije početka verifikacije izvještaja na nivou brodarskog društva, verifikatoru se dostavljaju sljedeće informacije:

- 1) izvještaj na nivou brodarskog društva za izvještajni period koji treba verifikovati i, kada je primjenjivo, kopiju verifikovanog izvještaja na nivou brodarskog društva i izvještaja o verifikaciji iz prethodne godine, ako verifikaciju nije sproveo isti verifikator;
- 2) izvještaje o emisijama i djelimične izvještaje o emisijama zajedno sa izvještajima o verifikaciji za sve brodove pod odgovornošću brodarskog društva tokom izvještajnog perioda;
- 3) kada je primjenjivo, ako verifikaciju izvještaja na nivou brodarskog društva prethodne godine nije sproveo isti verifikator, izvještaje o emisijama i djelimične izvještaje o emisijama iz prethodne godine, zajedno sa odgovarajućim izvještajima o verifikaciji, za sve brodove pod odgovornošću brodarskog društva tokom prethodne godine;
- 4) spisak svih brodova brodarskog društva bruto tonaže 5 000 i više, sa njihovim IMO identifikacionim brojem broda, tokom izvještajnog perioda, uključujući period tokom kojeg je brod bio u vlasništvu brodarskog društva ili pod njegovom odgovornošću u skladu sa Međunarodnim pravilnikom o sigurnom upravljanju (ISM Kodeks).

Verifikatori mogu zahtijevati od brodarskog društva da dostavi i druge informacije relevantne za verifikaciju izvještaja na nivou brodarskog društva, uključujući kopije planova praćenja brodova pod odgovornošću brodarskog društva tokom izvještajnog perioda i, kada je primjenjivo, dokaze o promjeni brodarskog društva, uključujući dokaz o datumu promjene.

Strateška analiza

Član 25

Na početku postupka verifikacije, verifikator procjenjuje vjerovatnu prirodu, obim i složenost zadataka verifikacije sprovođenjem strateške analize svih relevantnih aktivnosti, da bi u skladu sa aktivnostima koje sprovodi brodarsko društvo, ocijenio da li tim za verifikaciju ima dovoljno kompetencija za sprovođenje verifikacije, da li je vrijeme predviđeno ugovorom realno utvrđeno i da li je moguće sprovesti potrebnu analizu rizika.

Za sprovođenje analize iz stava 1 ovog člana verifikator koristi informacije iz člana 24 stav 1 ovog pravilnika, kao i informacije pribavljene tokom verifikacije prethodnih godina, ako isti verifikator vrši verifikaciju za isto brodarsko društvo.

Analiza rizika koju sprovodi verifikator

Član 26

Za potrebe procjene potpunosti i dosljednosti prijavljenih podataka verifikator uzima u obzir oblasti sa povećanim rizikom verifikacije, imajući u vidu elemente kao što su:

- 1) broj brodova pod odgovornošću brodarskog društva tokom izvještajnog perioda;
- 2) broj promjena brodarskog društva za brodove pod odgovornošću brodarskog društva tokom izvještajnog perioda;
- 3) vrste brodskih motora i korišćenog goriva;
- 4) broj različitih država zastave;
- 5) broj različitih verifikatora koji su vršili verifikaciju izvještaja o emisijama brodova pod odgovornošću brodarskog društva tokom izvještajnog perioda;
- 6) broj planova praćenja brodova pod odgovornošću brodarskog društva koje nadležni organ nije odobrio prije izdavanja izvještaja o verifikaciji relevantnih izvještaja o emisijama ili djelimičnih izvještaja o emisijama;

- 7) broj, prirodu i obim grešaka i neusklađenosti u vezi sa izvještajima o emisijama ili djelimičnim izvještajima o emisijama brodova pod odgovornošću brodarskog društva, kako je navedeno u odgovarajućim izvještajima o verifikaciji.
- Prema potrebi, na osnovu informacija pribavljenih tokom verifikacije, verifikator revidira analizu rizika i mijenja ili ponavlja aktivnosti verifikacije koje treba sprovesti.

Plan verifikacije na nivou brodarskog društva

Član 27

Verifikator izrađuje plan verifikacije srazmjeran pribavljenim informacijama i rizicima identifikovanim tokom analize rizika.

Plan verifikacije obuhvata program verifikacije kojim se opisuje priroda i obim aktivnosti verifikacije, kao i vrijeme i način njihovog sprovođenja, i, prema potrebi plan uzorkovanja podataka.

Postupak verifikacije izvještaja na nivou brodarskog društva

Član 28

Na osnovu analize rizika, verifikator razmatra sprovođenje sljedećih vrsta postupaka: razgovore sa relevantnim osobljem, pregled dokumentacije, posmatranje i postupke praćenja procesa.

Verifikacija prijavljenih podataka na nivou brodarskog društva

Član 29

Verifikator procjenjuje potpunost i dosljednost podataka prijavljenih u izvještaju na nivou brodarskog društva putem:

- detaljnog testiranja, uključujući praćenje podataka do relevantnog izvora podataka;
- unakrsne provjere podataka sa podacima iz verifikovanih izvještaja o emisijama i, kada je potrebno, spoljnim izvorima podataka, uključujući podatke o praćenju brodova;
- usklađivanja podataka;
- ponovnog obračuna.

Kao dio verifikacije podataka iz stava 1, verifikator provjerava:

- a) potpunost izvještaja na nivou brodarskog društva, uključujući i da li su svi brodovi pod odgovornošću brodarskog društva tokom izvještajnog perioda i njihove odgovarajuće emisije obuhvaćene propisima o trgovini emisijama uključeni u izvještaj;
- b) ispravnost obračuna koji dovode do objedinjenih podataka o emisijama na nivou brodarskog društva.

Nivo materijalnosti za izvještaje na nivou brodarskog društva

Član 30

Za potrebe verifikacije izvještaja na nivou brodarskog društva, kada zbir ukupnih objedinjenih emisija gasova sa efektom staklene bašte svih brodova koje se prijavljuju u skladu sa propisima o trgovini emisijama, utvrđen na nivou broda u skladu sa posebnim propisom prelazi 500 000 tona CO₂ ekvivalenta, nivo materijalnosti iznosi 2 % tih podataka o emisijama u izvještajnom periodu.

Za potrebe verifikacije izvještaja na nivou brodarskog društva, kada iznos iz stava 1 ne prelazi 500 000 tona CO₂ ekvivalenta, prag značajnosti iznosi 5 % podataka o emisijama u izvještajnom periodu.

Obilazak lokacije

Član 31

Obilazak lokacije sprovodi se radi verifikacije izvještaja na nivou brodarskog društva, na osnovu rezultata analize rizika iz člana 26 ovog pravilnika, uzimajući u obzir mjesto gdje se čuva ključna količina relevantnih podataka i mjesto gdje se sprovode aktivnosti toka podataka i kontrolne aktivnosti.

Verifikator određuje aktivnosti koje treba sprovesti i vrijeme potrebno za posjetu lokaciji.

Brodarsko društvo omogućava verifikatoru pristup svojim lokacijama, uključujući relevantne kopnene lokacije i relevantne brodove.

Verifikator može sprovesti virtualnu posjetu lokaciji ako je, na osnovu rezultata analize rizika, ispunjen jedan od sljedećih uslova:

- a) verifikator može daljinski pribaviti i ocijeniti sve potrebne informacije;
- b) ozbiljne, vanredne i nepredvidive okolnosti, van kontrole brodarskog društva, sprečavaju verifikatora da sprovede fizičku posjetu lokaciji, a te okolnosti se ne mogu prevazići ni nakon ulaganja svih razumnih napora.

Verifikator preduzima mjere za smanjenje rizika verifikacije na prihvatljiv nivo kako bi stekao razumno uvjerenje da je izvještaj na nivou brodarskog društva usklađen sa zakonom i posebnim propisima.

Na osnovu rezultata analize rizika, verifikator može odlučiti da odustane od posjete lokaciji ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- a) verifikator može daljinski pribaviti i ocijeniti sve potrebne informacije;
- b) nije prvi put da verifikator verifikuje izvještaj na nivou brodarskog društva za tu brodarsko društvo;
- c) verifikacija se može sprovesti sa razumnim uvjerenjem bez posjete lokaciji.

Za brodove koji su predmet propisa o trgovini emisijama, brodarsko društvo bez nepotrebnog odlaganja obavještava nadležni organ uprave o odluci verifikatora da odustane od posjete lokaciji.

Nadležni organ uprave može uložiti prigovor na odluku verifikatora da odustane od posjete lokaciji, uzimajući u obzir sljedeće:

- a) informacije koje je verifikator dostavio o rezultatima analize rizika;
- b) dokaze da su ispunjeni svi uslovi za odustajanje od posjete lokaciji.

U slučaju prigovora, nadležni organ uprave obavještava brodarsko društvo o prigovoru i razlozima za takav prigovor u razumnom roku, a najkasnije u roku od dva mjeseca od dana kada je obaviješten o odluci verifikatora da odustane od posjete lokaciji.

Ako verifikator sprovede virtualnu posjetu lokaciji ili odustane od posjete lokaciji, dužan je da to obrazloži u internoj dokumentaciji o verifikaciji.

Otklanjanje grešaka i neusklađenosti u izvještaju na nivou brodarskog društva

Član 32

Kada verifikator tokom verifikacije utvrdi greške ili neusklađenosti u izvještaju na nivou brodarskog društva, bez odlaganja o tome obavještava brodarsko društvo i zahtijeva odgovarajuće ispravke u razumnom roku.

Brodarsko društvo ispravlja sve navedene greške ili neusklađenosti.

Verifikator u internoj dokumentaciji o verifikaciji dokumentuje sve greške ili neusklađenosti koje su ispravljene tokom verifikacije, označavajući ih kao riješene.

Ako brodarsko društvo ne ispravi greške ili neusklađenosti iz stava 1 ovog člana, verifikator prije izdavanja izvještaja o verifikaciji zahtijeva od brodarskog društva da objasni glavne uzroke tih grešaka ili neusklađenosti.

Verifikator procjenjuje da li neispravljene greške i neusklađenosti, pojedinačno ili zajedno sa drugim greškama i neusklađenostima, utiču na ukupno prijavljene emisije ili druge relevantne podatke i da li taj uticaj dovodi do materijalnih grešaka.

Verifikator smatra greške ili neusklađenosti koje su, pojedinačno ili zajedno sa drugim greškama ispod nivoa materijalnosti utvrđenog u članu 30, materijalnim greškama kada je to opravdano njihovim obimom i prirodom ili posebnim okolnostima njihovog nastanka.

Zaključci verifikacije izvještaja na nivou brodarskog društva

Član 33

Zaključujući verifikaciju izvještaja na nivou brodarskog društva verifikator:

- potvrđuje da su sprovedene sve aktivnosti verifikacije;
- sprovodi završne analitičke postupke nad objedinjenim podacima kako bi obezbijedio da ne sadrže materijalne greške;
- provjerava da li informacije u izvještaju ispunjavaju zahtjeve zakona i posebnih propisa;
- prije izdavanja izvještaja o verifikaciji priprema internu dokumentaciju o verifikaciji i nacrt izvještaja i dostavlja ih nezavisnom revizoru u skladu sa članom 36 ovog pravilnika;
- ovlašćuje lice da potvrdi izvještaj na osnovu zaključaka nezavisnog revizora i dokaza iz interne dokumentacije o verifikaciji, i o tome obavještava brodarsko društvo.

Preporuke za unapređenje

Član 34

Verifikator dostavlja brodarskom društvu preporuke za unapređenje u vezi sa neispravljenim greškama i neusklađenostima koje ne dovode do materijalnih grešaka.

Verifikator može dostaviti i druge preporuke za unapređenje koje smatra relevantnim, imajući u vidu rezultate aktivnosti verifikacije.

Prilikom dostavljanja preporuka brodarskom društvu, verifikator ostaje nepristrasan u odnosu na brodarsko društvo, brodove i sistem praćenja i izvještavanja i ne dovodi u pitanje svoju nepristrasnost davanjem savjeta ili dopunjavanjem djelova procesa praćenja i izvještavanja u skladu sa propisima.

Tokom verifikacije nakon godine u kojoj su preporuke za unapređenje date u izvještaju o verifikaciji, verifikator provjerava da li je brodarsko društvo sprovelo te preporuke i na koji način.

Ako brodarsko društvo nije sprovelo te preporuke, verifikator procjenjuje da li to povećava ili može povećati rizik od grešaka.

Izvještaj o verifikaciji na nivou brodarskog društva

Član 35

Na osnovu prikupljenih informacija, verifikator izdaje izvještaj o verifikaciji izvještaja na nivou brodarskog društva koji je predmet verifikacije i dostavlja ga brodarskom društvu.

Po prijemu izvještaja o verifikaciji, brodarsko društvo dostavlja izvještaj o verifikaciji zajedno sa izvještajem na nivou brodarskog društva nadležnom organu uprave korišćenjem automatizovanih sistema i formata za razmjenu podataka.

Izvještaj o verifikaciji sadrži izjavu kojom se izvještaj na nivou brodarskog društva potvrđuje kao zadovoljavajući ili nezadovoljavajući.

Smatra se da je izvještaj na nivou brodarskog društva verifikovan kao zadovoljavajući samo ako ne sadrži materijalne greške.

Izvještaj na nivou brodarskog društva ne smatra se zadovoljavajućim ako sadrži materijalne greške koje nijesu ispravljene prije izdavanja izvještaja o verifikaciji.

Izvještaj o verifikaciji sadrži:

- a) naziv brodarskog društva i jedinstveni IMO identifikacioni broj brodarskog društva i registrovanog vlasnika;
- b) naslov iz kojeg je jasno da je riječ o izvještaju o verifikaciji;
- c) identitet verifikatora, uključujući ime i poslovnu adresu elektronske pošte kontakt osobe;
- d) ciljeve i obim verifikacije;
- e) upućivanje na izvještaj na nivou brodarskog društva i izvještajni period koji je predmet verifikacije;
- f) objedinjene podatke o emisijama na nivou brodarskog društva, kao i podatke o emisijama koji se dostavljaju korišćenjem formata u skladu sa posebnim propisom;
- g) upućivanje na korišćene standarde verifikacije;
- h) sažetak postupaka verifikatora, uključujući informacije o posjetama lokaciji i njihovim datumima, informacije o razlozima za sprovođenje virtuelnih posjeta lokaciji ili razlozima za odustajanje od njih;
- i) izjavu o verifikaciji;
- j) opis neispravljenih pogrešnih iskaza i neusklađenosti, uključujući njihovu prirodu i obim, da li prelaze nivo materijalnosti ili ne, i elemente izvještaja na nivou brodarskog društva na koje se odnose, ako postoje;
- k) opis svake neusklađenosti iz člana 2 stav 5 tačka (c) ovog pravilnika, koja je utvrđena tokom verifikacije;
- l) kada je primjenjivo, preporuke za unapređenje;
- m) imena glavnog verifikatora za pomorstvo, nezavisnog revizora i, ako je primjenjivo, verifikatora za pomorstvo i tehničkog stručnjaka koji su učestvovali u verifikaciji izvještaja na nivou brodarskog društva;
- n) datum izvještaja o verifikaciji i potpis ovlašćenog lica u ime verifikatora, uključujući ime tog lica.

Verifikator u izvještaju o verifikaciji dovoljno detaljno opisuje greške ili neusklađenosti, uključujući veličinu i prirodu greške ili neusklađenosti, razloge zašto se greška smatra ili ne smatra materijalnom i na koji element izvještaja odnosno na koje pravne zahtjeve se odnosi greška ili neusklađenost.

Nezavisna revizija izvještaja na nivou brodarskog društva

Član 36

Nezavisni revizor pregleda internu dokumentaciju o verifikaciji i nacrt izvještaja o verifikaciji kako bi provjerio da li je postupak verifikacije sproveden u skladu sa ovim pravilnikom i da li su primijenjeni odgovarajuća profesionalna pažnja i prosuđivanje.

Obim nezavisne revizije obuhvata cjelokupan postupak verifikacije izvještaja na nivou brodarskog društva utvrđen čl. 24 do 35 ovog pravilnika.

Nakon što je izvještaj potvrđen u skladu sa članom 33 stav 1 alineja 5 ovog pravilnika, verifikator uključuje rezultate nezavisne revizije u internu dokumentaciju o verifikaciji.

III ZAHTJEVI ZA VERIFIKATORE

Kontinuirani proces kompetentnosti

Član 37

Verifikator uspostavlja, dokumentuje, sprovodi i održava kontinuirani proces kompetentnosti kako bi obezbijedio da svo osoblje kojem su povjerene aktivnosti verifikacije bude kompetentno za zadatke koji su mu dodijeljeni, i u tu svrhu uspostavlja, dokumentuje, sprovodi i održava:

- a) opšte kriterijume kompetentnosti za svo osoblje koje sprovodi aktivnosti verifikacije;
- b) posebne kriterijume kompetentnosti za svaku funkciju kod verifikatora koji sprovodi aktivnosti verifikacije, naročito za glavnog verifikatora za pomorstvo, verifikatora za pomorstvo, nezavisnog revizora i tehničkog stručnjaka;
- c) metodologiju za obezbjeđivanje kontinuirane kompetentnosti i redovno ocjenjivanje učinka svog osoblja koje sprovodi aktivnosti verifikacije;
- d) proces za obezbjeđivanje stalne obuke osoblja koje sprovodi aktivnosti verifikacije;
- e) proces za procjenu da li angažman verifikacije spada u obim akreditacije verifikatora i da li verifikator ima kompetencije, osoblje i resurse potrebne za izbor tima za verifikaciju i uspješno sprovođenje aktivnosti verifikacije u zahtijevanom roku.

Prilikom ocjenjivanja kompetentnosti osoblja u skladu sa stavom 1 tačka c) ovog člana, verifikator tu kompetentnost ocjenjuje prema kriterijumima kompetentnosti iz stava 1 tač. a i b ovog člana.

Proces iz stava 1 tačka e ovog člana obuhvata i proces za procjenu da li tim za verifikaciju ima sve kompetencije i osoblje potrebno za sprovođenje aktivnosti verifikacije za određeno brodersko društvo.

Verifikator utvrđuje opšte i posebne kriterijume kompetentnosti koji su u skladu sa kriterijumima utvrđenim ovim pravilnikom.

Verifikator redovno, a najmanje jednom godišnje, prati učinak svog osoblja koje sprovodi aktivnosti verifikacije radi potvrđivanja njihove kontinuirane kompetentnosti.

Verifikator redovno preispituje kontinuirani proces kompetentnosti kako bi obezbijedio da:

- a) kriterijumi kompetentnosti iz stava 1 tač. a i b ovog člana budu utvrđeni u skladu sa zahtjevima kompetentnosti iz ovog pravilnika;
- b) sva pitanja koja se mogu utvrditi u vezi sa određivanjem opštih i posebnih kriterijuma kompetentnosti iz stava 1 tač. a i b ovog člana budu riješena;
- c) svi zahtjevi u procesu kompetentnosti budu ažurirani i održavani prema potrebi.

Verifikator ima sistem za evidentiranje rezultata aktivnosti sprovedenih u procesu kompetentnosti.

Dovoljno kompetentan ocjenjivač ocjenjuje kompetentnost i učinak verifikatora za pomorstvo i glavnog verifikatora za pomorstvo.

Kompetentni ocjenjivač prati te verifikatore tokom verifikacije izvještaja o emisijama ili djelimičnog izvještaja o emisijama na lokaciji broderskog društva, prema potrebi, kako bi utvrdio da li ispunjavaju kriterijume kompetentnosti.

Ako izvršilac ne dokaže da u potpunosti ispunjava kriterijume kompetentnosti za konkretan zadatak koji mu je dodijeljen, verifikator utvrđuje i organizuje dodatno osposobljavanje ili praktični rad pod nadzorom sve dok izvršilac ne dokaže da ispunjava kriterijume kompetentnosti.

Tim za verifikaciju

Član 38

Za svaki pojedinačni angažman verifikacije, verifikator sastavlja tim za verifikaciju, sposoban da sprovede aktivnosti verifikacije iz članova 4 do 36 ovog pravilnika.

Tim za verifikaciju sastoji se od jednog glavnog verifikatora za pomorstvo i, kada je to primjereno s obzirom na složenost zadataka koje treba sprovesti i njegovu sposobnost da sprovede potrebnu analizu rizika, odgovarajućeg broja verifikatora za pomorstvo i tehničkih stručnjaka.

Za nezavisni pregled aktivnosti verifikacije povezanih sa određenim angažmanom verifikacije, verifikator imenuje nezavisnog revizora koji nije dio verifikacionog tima.

Članovi tima jasno razumiju svoju posebnu ulogu u procesu verifikacije i sposobni su da djelotvorno komuniciraju na jeziku potrebnom za obavljanje svojih zadataka verifikacije i za ispitivanje informacija koje je dostavilo brodersko društvo.

Kada se tim za verifikaciju sastoji od jednog lica, to lice ispunjava sve zahtjeve kompetentnosti za verifikatora za pomorstvo i glavnog verifikatora za pomorstvo, kao i zahtjeve iz stava 4 ovog člana.

Zahtjevi u pogledu kompetencija verifikatora za pomorstvo i glavnog verifikatora za pomorstvo

Član 39

Za verifikatore za pomorstvo zahtijeva se kompetentnost za ocjenjivanje planova praćenja i verifikaciju izvještaja o emisijama, djelimičnih izvještaja o emisijama i izvještaja na nivou broderskog društva u skladu sa propisima o praćenju emisija s efektom staklene bašte iz brodova, propisima o trgovini emisijama i ovim pravilnikom.

Verifikator za pomorstvo posjeduje:

- (a) poznavanje propisa Evropske unije o praćenju, izvještavanju i verifikaciji izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova (Regulative (EU) 2015/757, (EU) 2023/2917, (EU) 2016/1928 i Direktiva 2003/87/EZ), drugog relevantnog zakonodavstva, standarda i primjenjivih smjernica, kao i relevantnih smjernica i zakonodavstva Crne Gore i države članice u kojoj je verifikator osnovan ili države članice nadležnog administrativnog organa odgovornog za brodersko društvo za koje verifikator sprovodi verifikaciju;
- (b) znanje i iskustvo u reviziji podataka i informacija, uključujući:
 - metodologije revizije podataka i informacija, primjenu nivoa materijalnosti i ocjenu značajnosti grešaka;
 - analizu inherentnih i kontrolnih rizika;
 - tehnike uzorkovanja u vezi sa uzorkovanjem podataka i provjerom kontrolnih aktivnosti;
 - ocjenjivanje sistema podataka i informacija, informacionih sistema, aktivnosti toka podataka, kontrolnih aktivnosti, sistema kontrole i procedura za kontrolne aktivnosti;
- (c) sposobnost sprovođenja aktivnosti koje se odnose na verifikaciju izvještaja o emisijama, djelimičnog izvještaja o emisijama ili izvještaja na nivou broderskog društva, u skladu sa čl. 4 do 36 ovog pravilnika.

Pored toga, verifikatori uzimaju u obzir specifično sektorsko znanje i iskustvo navedeno u Prilogu 1 koji čini sastavni dio ovog pravilnika za potrebe ocjenjivanja planova praćenja i verifikacije izvještaja o emisijama, djelimičnih izvještaja o emisijama i izvještaja na nivou broderskog društva.

Glavni verifikator za pomorstvo ispunjava zahtjeve kompetentnosti za verifikatora za pomorstvo i dokazao je kompetentnost za vođenje tima za verifikaciju i odgovornost za sprovođenje aktivnosti verifikacije u skladu sa ovim pravilnikom.

Zahtjevi u pogledu kompetencija nezavisnih revizora

Član 40

Nezavisni revizor ima odgovarajuća ovlaštenja da pregleda nacrt zaključaka o ocjeni plana praćenja, nacrt izvještaja o verifikaciji i internu dokumentaciju o verifikaciji u skladu sa članovima 8, 23 i 36 ovog pravilnika.

Nezavisni revizor ispunjava zahtjeve u pogledu kompetencija koji se primjenjuju na glavnog verifikatora za pomorstvo, iz člana 39 stav 4.

Radi ocjene da li je interna dokumentacija o verifikaciji potpuna i da li je tokom aktivnosti verifikacije prikupljeno dovoljno dokaza, nezavisni revizor ima potrebne kompetencije da:

- a) analizira dostavljene informacije i potvrdi njihovu potpunost i cjelovitost;
- b) ospori nedostajuće ili protivrječne informacije;
- c) provjeri tragove podataka radi ocjene da li je interna dokumentacija o verifikaciji potpuna i pruža dovoljno informacija za podršku nacrtu zaključaka o ocjeni plana praćenja, nacrtu izvještaja o verifikaciji i zaključcima ispitanim u internom pregledu.

Angažovanje tehničkih stručnjaka

Član 41

Prilikom sprovođenja aktivnosti verifikacije, verifikator može angažovati tehničke stručnjake radi pružanja detaljnog znanja i stručnosti o određenom pitanju potrebnom za podršku verifikatoru za pomorstvo i glavnom verifikatoru za pomorstvo u sprovođenju njihovih aktivnosti verifikacije.

Kada nezavisni revizor nema kompetencije za ocjenu određenog pitanja u postupku pregleda, verifikator traži podršku tehničkog stručnjaka.

Tehnički stručnjak ima kompetencije i stručnost potrebnu za djelotvornu podršku verifikatoru za pomorstvo i glavnom verifikatoru za pomorstvo, ili nezavisnom revizoru, kada je potrebno, u vezi sa pitanjima za koja se traže njegovo znanje i stručnost, kao i dovoljan stepen razumijevanja pitanja iz člana 39 ovog pravilnika.

Tehnički stručnjak obavlja određene zadatke pod rukovodstvom i punom odgovornošću nezavisnog revizora ili glavnog verifikatora za pomorstvo tima za verifikaciju u kojem učestvuje.

Postupci u okviru verifikacionih aktivnosti

Član 42

Verifikator uspostavlja, dokumentuje, sprovodi i održava jedan ili više postupaka za verifikacione aktivnosti verifikacije opisane u čl. 4 do 36 ovog pravilnika.

Pri uspostavljanju i sprovođenju postupaka iz stava 1 ovog člana verifikator obavlja aktivnosti u skladu s ovim pravilnikom i propisima kojima se uređuje način i postupak akreditacije.

Verifikator utvrđuje, dokumentuje, sprovodi i održava sistem upravljanja kvalitetom kako bi osigurao dosljedan razvoj, sprovođenje, poboljšanje i preispitivanje postupaka i procesa iz st. 1 i 2 ovog člana.

Sistem upravljanja uključuje najmanje sljedeće:

- poslovnu politiku i raspodjelu odgovornosti;
- preispitivanje upravljanja,
- unutrašnju reviziju;
- korektivne mjere;
- mjere za postupanje s rizicima i mogućnostima i mjere za preventivno djelovanje;
- kontrolu dokumentovanih informacija.

Pored toga, verifikatori uspostavljaju sljedeće postupke, procedure i aranžmane u skladu sa harmonizovanim standardom akreditacije:

- a) postupak i politiku komunikacije sa broderskim društvom;

- b) odgovarajuće aranžmane za zaštitu povjerljivosti pribavljenih podataka;
- c) proceduru za postupanje po žalbama brodarskog društva;
- d) proceduru za postupanje po pritužbama brodarskog društva, uključujući okvirni vremenski rok;
- e) postupak za izdavanje revidiranog izvještaja o verifikaciji kada se utvrdi greška u izvještaju o verifikaciji, izvještaju o emisijama, djelimičnom izvještaju o emisijama ili izvještaju na nivou brodarskog društva nakon što je verifikator dostavio izvještaj o verifikaciji brodarskom društvu;
- f) postupak za povjeravanje aktivnosti verifikacije drugim organizacijama;
- g) postupak kojim se obezbjeđuje da verifikator preuzima punu odgovornost za aktivnosti verifikacije koje obavljaju ugovorena lica;
- h) postupak kojim se obezbjeđuje pravilno funkcionisanje sistema upravljanja kvalitetom iz stava 3 ovog člana, uključujući:
 - procese za preispitivanje sistema upravljanja najmanje jednom godišnje, pri čemu period između dva preispitivanja ne smije biti duži od 15 mjeseci;
 - procese za sprovođenje internih revizija najmanje jednom godišnje, pri čemu period između dvije interne revizije ne smije biti duži od 15 mjeseci;
 - procese za identifikovanje i upravljanje neusklađenostima u aktivnostima verifikatora i preduzimanje korektivnih mjera za njihovo otklanjanje;
 - procese za identifikovanje rizika i prilika u aktivnostima verifikatora i preduzimanje preventivnih mjera za ublažavanje tih rizika;
 - procese za kontrolu dokumentovanih informacija.

Interna dokumentacija o verifikaciji

Član 43

Verifikator priprema i sastavlja internu dokumentaciju o verifikaciji koja sadrži najmanje:

- 1) rezultate sprovedenih aktivnosti verifikacije;
- 2) plan verifikacije, stratešku analizu i analizu rizika;
- 3) dovoljno informacija za potkrepljivanje ocjene plana praćenja i nacрта izvještaja o verifikaciji, uključujući obrazloženja prosudbi o tome da li su pogrešni iskazi bili materijalno značajni ili nijesu.

Interna dokumentacija o verifikaciji izrađuje se tako da nezavisni revizor i nacionalno akreditaciono tijelo mogu ocijeniti da li je verifikacija sprovedena u skladu sa ovim pravilnikom.

Na zahtjev nadležnog organa uprave verifikator, omogućava pristup internoj dokumentaciji o verifikaciji i drugim relevantnim informacijama radi olakšavanja ocjene verifikacije od strane nadležnog organa.

Nadležni organ iz stava 3 ovog člana može odrediti rok u kojem verifikator omogućava pristup toj dokumentaciji.

Evidencija i komunikacija

Član 44

Verifikator vodi evidenciju, uključujući evidenciju o kompetentnosti i nepristrasnosti osoblja i upravlja njome radi dokazivanja ispunjenosti uslova propisanih ovim pravilnikom.

Verifikator redovno stavlja informacije na raspolaganje brodarskom društvu i štiti povjerljivost informacija pribavljenih tokom verifikacije u skladu sa harmonizovanim standardom, odnosno propisima u oblasti akreditacije.

Opšti principi

Član 45

Opšti principi verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte zasnivaju se na ocjeni pouzdanosti, vjerodostojnosti i tačnosti sistema praćenja i prijavljenih podataka i informacija koje se odnose na emisije gasova sa efektom staklene bašte, i to:

- potrošnju goriva pripisanu pojedinačnim putovanjima;
- prijavljene podatke o potrošnji goriva, mjerenjima i proračunima kojim su ti podaci dobijeni;
- izbor i primjenu emisionih faktora;
- proračune kojima su utvrđene ukupne emisija gasova sa efektom staklene bašte i ukupne objedinjene emisije gasova sa efektom staklene bašte u vezi sa djelatnostima pomorskog saobraćaja o kojima se izvještava u skladu sa propisima o trgovini emisijama;
- proračune kojima je utvrđena energetska efikasnost.

Verifikacija se vrši za izvještaje o emisijama koji su dostavljeni u skladu sa članom 3 ovog pravilnika, ako pouzdani i vjerodostojni podaci i informacije omogućavaju utvrđivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte sa razumnim stepenom sigurnosti, pod uslovom da je obezbijeđeno sljedeće:

- prijavljeni podaci su usklađeni sa procjenom zasnovanom na podacima o praćenju kretanja broda i njegovim karakteristikama, kao što je instalisana snaga motora;
- prijavljeni podaci su bez neusklađenosti, naročito pri poređenju ukupne godišnje količine kupljenog goriva po brodu i agregirane potrošnje goriva tokom putovanja;
- prikupljanje podataka je sprovedeno u skladu sa važećim pravilima; i
- relevantne brodske evidencije su potpune i dosljedne.

Pri verifikaciji objedinjenih emisija na nivou broderskog društva ispituje se kompletnost prijavljenih podataka i njihova usklađenost sa informacijama koje je dostavilo brodersko društvo, uključujući i verifikovani izvještaj u slučaju promjene broderskog društva.

Potencijalni rizici

Član 46

Potencijalni rizici povezani sa procesom praćenja i izvještavanja utvrđuju se upoređivanjem prijavljenih emisija gasova sa efektom staklene bašte sa procjenom zasnovanom na praćenju kretanja broda i njegovim karakteristikama, kao što je instalisana snaga motora, a ako se utvrde značajna odstupanja, verifikator sprovodi dodatne analize.

Potencijalni rizici utvrđuju se za različite faze proračuna pregledom svih izvora podataka i metodologija koje se koriste, uzimajući u obzir metode kontrole rizika koje primjenjuje brodersko društvo radi smanjenja nivoa nesigurnosti povezanih sa tačnošću specifičnom za korišćene metode praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Tokom procesa verifikacije mogu se sprovoditi i nasumične provjere radi utvrđivanja pouzdanosti prijavljenih podataka i informacija.

Brodersko društvo obezbjeđuje sve dodatne informacije potrebne za sprovođenje postupaka verifikacije.

IV AKREDITACIJA VERIFIKATORA

Obim akreditacije

Član 47

Obim akreditacije verifikatora obuhvata ocjenu planova praćenja i verifikaciju izvještaja o emisijama, djelimičnih izvještaja o emisijama i izvještaja na nivou broderskog društva.

Ciljevi akreditacije

Član 48

Tokom procesa akreditacije i godišnjeg nadzora akreditovanih verifikatora, nacionalna akreditaciona tijela ocjenjuju da li verifikator i njegovo osoblje koje sprovodi aktivnosti verifikacije:

- a) imaju kompetencije za ocjenu planova praćenja i verifikaciju izvještaja o emisijama, djelimičnih izvještaja o emisijama i izvještaja na nivou brodarskog društva u skladu sa ovim pravilnikom;
- b) stvarno ocjenjuju planove praćenja i verifikuju izvještaje o emisijama, djelimične izvještaje o emisijama i izvještaje na nivou brodarskog društva u skladu sa ovim pravilnikom;
- c) ispunjavaju zahtjeve za verifikatore iz članova 37 do 44 i zahtjeve koji se odnose na nepristrasnost i nezavisnost.

Dokumentacija koja se prilaže uz zahtjev za akreditaciju

Član 49

Verifikator koji podnosi zahtjev za akreditaciju stavlja nacionalnom akreditacionom tijelu na raspolaganje podatke o:

- a) postupcima i procedurama iz člana 42 stav 1 i sistemu upravljanja kvalitetom iz člana 42 stav 3;
- b) kriterijumima kompetentnosti iz člana 37 stav 2 tač. a i b ovog člana, rezultatima kontinuiranog procesa kompetentnosti i drugoj relevantnoj dokumentaciji o kompetentnosti cjelokupnog osoblja uključenog u aktivnosti verifikacije;
- c) proceduri za obezbjeđivanje kontinuirane nepristrasnosti i nezavisnosti, uključujući relevantne evidencije o nepristrasnosti i nezavisnosti podnosioca zahtjeva i njegovog osoblja;
- d) tehničkim stručnjacima i ključnom osoblju uključenom u ocjenu planova praćenja i verifikaciju izvještaja o emisijama, djelimičnih izvještaja o emisijama i izvještaja na nivou brodarskog društva;
- e) procedurama i procesima za obezbjeđivanje odgovarajuće verifikacije, uključujući one koji se odnose na internu dokumentaciju o verifikaciji iz člana 43 ovog pravilnika;
- f) relevantnim evidencijama iz člana 44 ovog pravilnika i sve druge podatke koje zatraži nacionalno akreditaciono tijelo.

Ocjenjivački tim

Član 50

Nacionalno akreditaciono tijelo imenuje ocjenjivački tim za svaku ocjenu koju sprovodi u skladu sa propisima o akreditaciji.

Ocjenjivački tim sastoji se od glavnog ocjenjivača odgovornog za sprovođenje ocjene u skladu sa ovim pravilnikom i, kada je potrebno, odgovarajućeg broja ocjenjivača ili tehničkih stručnjaka sa relevantnim znanjem i iskustvom za konkretan obim akreditacije.

Ocjenjivački tim iz stava 2 ovog člana ima najmanje jedno lice sa sljedećim kompetencijama:

- a) dovoljnim znanjem o propisima o praćenju, izvještavanju i verifikaciji emisija s efektom staklene bašte iz brodova, ovom pravilniku i drugom relevantnom zakonodavstvu iz člana 39 stav 2 tačka a ovog pravilnika;
- b) kompetentnošću i razumijevanjem potrebnim za ocjenu aktivnosti verifikacije iz čl. 4 do 36 ovog pravilnika i dovoljnim znanjem o karakteristikama različitih vrsta

plovila i o praćenju i izvještavanju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte, potrošnji goriva i drugim relevantnim podacima.

Ocjenjivački tim, u skladu sa propisima iz oblasti akreditacije:

- a) pregleda sva relevantna dokumenta i evidencije koje je podnosilac zahtjeva dostavio u skladu sa članom 49 ovog pravilnika;
- b) sprovodi posjetu na licu mjesta radi pregleda reprezentativnog uzorka interne dokumentacije o verifikaciji i ocjene sprovođenja sistema upravljanja kvalitetom podnosioca zahtjeva i postupaka ili procedura za aktivnosti verifikacije iz člana 42 ovog pravilnika;
- c) prisustvuje radu i ocjenjuje kompetentnost reprezentativnog broja osoblja podnosioca zahtjeva uključenog u ocjenu planova praćenja i verifikaciju izvještaja o emisijama, djelimičnih izvještaja o emisijama i izvještaja na nivou brodarskog društva, kako bi se utvrdilo da postupaju u skladu sa ovim pravilnikom.

Ocjenjivački tim izvještava brodarsko društvo o svojim nalazima i svim neusklađenostima i zahtjeva odgovor, u skladu sa propisima iz oblasti akreditacije.

Brodarsko društvo preduzima korektivne mjere za otklanjanje svih neusklađenosti prijavljenih u skladu sa stavom 3 ovog člana i dostavlja odgovor sa naznakom mjera koje je preduzelo ili planira da preduzme u roku koji odredi nacionalno akreditaciono tijelo radi njihovog rješavanja.

Nacionalno akreditaciono tijelo pregleda odgovor koji je dostavilo brodarsko društvo i ako utvrdi da je odgovor ili preduzeta mjera nedovoljna ili neefikasna, zahtjeva dodatne informacije ili preduzimanje dodatnih mjera, a može zahtijevati dokaze o stvarnom sprovođenju korektivne mjere ili sprovesti naknadnu ocjenu u pogledu sprovođenja korektivnih mjera.

Zahtjevi u pogledu kompetencija za ocjenjivače

Član 51

Ocjenjivač ima sljedeće kompetencije:

- a) ispunjava zahtjeve propisa o akreditaciji;
- b) ima dovoljno znanja o reviziji podataka i informacija iz člana 39 stav 2 tačka b ovog pravilnika, stečenog kroz obuku ili pristup licu koje ima znanje i iskustvo vezano za te podatke i informacije;
- c) ima dovoljno znanja o relevantnom zakonodavstvu i primjenjivim smjernicama iz člana 39 stav 2 tačka a ovog pravilnika.

Pored zahtjeva kompetentnosti iz stava 1 ovog člana, glavni ocjenjivač dokazuje kompetentnost za vođenje ocjenjivačkog tima i odgovornost za sprovođenje ocjene u skladu sa ovim pravilnikom.

Pored zahtjeva kompetentnosti iz stava 1 ovog člana, interni revizor i lica koja donose odluke o dodjeli, proširenju ili obnavljanju akreditacije imaju dovoljno znanja i iskustva za ocjenu akreditacije.

Tehnički stručnjaci

Član 52

Nacionalno akreditaciono tijelo može uključiti tehničke stručnjake u ocjenjivački tim radi pružanja detaljnog znanja i stručnosti o određenom pitanju potrebnom za podršku glavnom ocjenjivaču ili ocjenjivaču.

Tehnički stručnjak ima kompetencije potrebne za djelotvornu podršku glavnom ocjenjivaču i ocjenjivaču u vezi sa pitanjem za koje se traže njegovo znanje i stručnost, uključujući dovoljno znanja o relevantnom zakonodavstvu i primjenjivim smjernicama iz člana 39 stav 2 tačka a kao i dovoljan stepen razumijevanja aktivnosti verifikacije.

Tehnički stručnjaci obavljaju određene zadatke pod rukovodstvom i punom odgovornošću glavnog ocjenjivača predmetnog ocjenjivačkog tima.

VI RAZMJENA INFORMACIJA

Razmjena informacija

Član 53

Razmjena informacija i djelotvorna saradnja uspostavlja se između nacionalnog akreditacionog tijela i organa uprave nadležnog za brodarsku brodarsko društvu.

Kada je više od jednog organa uprave nadležno za pitanja trgovine emisijama, jedan od tih organa je glavna kontakt tačka za razmjenu informacija u skladu sa ovim pravilnikom.

Program rada u oblasti akreditacije i izvještaj o upravljanju

Član 54

Nacionalno akreditaciono tijelo stavlja na raspolaganje organu uprave nadležnom za brodarsku brodarsko društvu svake države članice program rada u oblasti akreditacije koji sadrži spisak verifikatora koje je to nacionalno akreditaciono tijelo akreditovalo, do 31. decembra svake godine.

Program rada u oblasti akreditacije sadrži sljedeće informacije za svakog verifikatora:

- a) informacije o aktivnostima koje je nacionalno akreditaciono tijelo planiralo za tog verifikatora, uključujući aktivnosti nadzora i ponovne ocjene;
- b) datume očekivanih revizija uz prisustvo koje će sprovesti nacionalno akreditaciono tijelo radi ocjene verifikatora;
- c) informacije o tome da li je nacionalno akreditaciono tijelo zatražilo od nacionalnog akreditacionog tijela druge države članice da sprovede aktivnosti nadzora.

Kada verifikator vrši verifikaciju za brodarsko društvo koja je dodijeljena nadležnom organu za brodarsko društvo države članice koja nije država članica nacionalnog akreditacionog tijela koje je akreditovalo verifikatora, nacionalno akreditaciono tijelo koje je akreditovalo verifikatora može zatražiti od nacionalnog akreditacionog tijela te druge države članice da, u njegovo ime i pod njegovom odgovornošću, sprovede aktivnosti nadzora.

Kada dođe do promjena u informacijama iz stava 1 ovog člana nacionalno akreditaciono tijelo dostavlja administrativnom organu nadležnom za brodarsku brodarsko društvo ažurirani program rada do 31. januara svake godine.

Nakon dostavljanja programa rada u oblasti akreditacije u skladu sa stavom 1, administrativni organ nadležan za brodarsku brodarsko društvo dostavlja nacionalnom akreditacionom tijelu sve relevantne informacije, uključujući svako primjenjivo nacionalno zakonodavstvo i smjernice.

Do 1. juna svake godine nacionalno akreditaciono tijelo stavlja na raspolaganje administrativnom organu nadležnom za brodarsku brodarsko društvo izvještaj o upravljanju.

Izvještaj o upravljanju sadrži sljedeće informacije za svakog verifikatora kojeg je to nacionalno akreditaciono tijelo akreditovalo:

- a) podatke o akreditaciji verifikatora koje je to nacionalno akreditaciono tijelo nedavno akreditovalo;
- b) sažete rezultate aktivnosti nadzora i ponovne ocjene koje je sprovelo nacionalno akreditaciono tijelo;
- c) sažete rezultate sprovedenih vanrednih ocjena, uključujući razloge za pokretanje tih vanrednih ocjena;

- d) sve pritužbe podnijete protiv verifikatora od posljednjeg izvještaja o upravljanju i mjere koje je preduzelo nacionalno akreditaciono tijelo;
- e) detalje o mjerama koje je nacionalno akreditaciono tijelo preduzelo kao odgovor na informacije koje je dostavio administrativni organ nadležan za brodarsko društvo.

Razmjena informacija od strane organa uprave nadležnog za brodarsku brodarsko društvo

Član 55

Nadležni organ uprave jednom godišnje dostavlja nacionalnom akreditacionom tijelu koje je akreditovalo verifikatora koji sprovodi verifikaciju za brodarsko društvo pod njegovom odgovornošću sljedeće:

- a) relevantne rezultate provjere izvještaja o emisijama, djelimičnih izvještaja o emisijama, izvještaja na nivou brodarskog društva i izvještaja o verifikaciji, naročito o svakom pitanju prijavljenih podataka koji nijesu ispunili zahtjeve iz relevantnih propisa, uključujući i ovaj pravilnik;
- b) rezultate nadzora brodarskog društva kada su ti rezultati relevantni za nacionalno akreditaciono tijelo u vezi sa akreditacijom i nadzorom verifikatora ili kada ti rezultati uključuju bilo koje utvrđeno pitanje u vezi sa podacima koji nijesu ispunili zahtjeve relevantnih propisa, uključujući i ovaj pravilnik;
- c) rezultate ocjene interne dokumentacije o verifikaciji tog verifikatora kada je organ uprave nadležan za brodarsku brodarsko društvou ocijenio internu dokumentaciju o verifikaciji u skladu sa članom 43 stav 3 ovog pravilnika;
- d) prigovore koje je organ uprave nadležan za brodarsku brodarsko društvou primio u vezi sa tim verifikatorom.

Kada informacije iz stava 1 ovog člana pružaju dokaz da je organ uprave nadležan za brodarsko društvo utvrdio probleme u prijavljenim podacima koji nijesu ispunili zahtjeve iz relevantnih propisa, uključujući i ovaj pravilnik, nacionalno akreditaciono tijelo smatra dostavljanje tih informacija prigovorom organa uprave nadležnog za brodarsku brodarsko društvou na rad tog verifikatora u skladu sa zakonom.

Nacionalno akreditaciono tijelo preduzima odgovarajuće mjere za postupanje po tim informacijama i odgovara administrativnom organu nadležnom za brodarsku brodarsko društvou u razumnom roku, a najkasnije u roku od tri mjeseca od dana prijema.

Nacionalno akreditaciono tijelo u svom odgovoru obavještava organ uprave nadležan za brodarsku brodarsko društvou o mjerama koje je preduzelo i, kada je relevantno, administrativnim mjerama izrečenim verifikatoru.

Razmjena informacija o nadzoru

Član 56

Kada je od nacionalnog akreditacionog tijela države članice odgovorne za brodarsko društvo za koje verifikator sprovodi verifikaciju zatraženo, u skladu sa članom 54 stav 3, da sprovede aktivnosti nadzora, to nacionalno akreditaciono tijelo izvještava o svojim nalazima nacionalno akreditaciono tijelo koje je akreditovalo verifikatora, osim ako se oba nacionalna akreditaciona tijela drugačije dogovore.

Nacionalno akreditaciono tijelo koje je akreditovalo verifikatora uzima u obzir nalaze iz stava 1 ovog člana prilikom ocjene da li verifikator ispunjava zahtjeve ovog pravilnika.

Kada nalazi iz stava 1 sadrže dokaze da verifikator nije usklađen sa ovim pravilnikom, nacionalno akreditaciono tijelo koje je akreditovalo verifikatora preduzima odgovarajuće mjere i obavještava nacionalno akreditaciono tijelo koje je sprovelo aktivnosti nadzora o:

- 1) mjerama koje je preduzelo nacionalno akreditaciono tijelo koje je akreditovalo verifikatora;

- 2) kada je relevantno, načinu na koji je verifikator riješio nalaze;
- 3) kada je relevantno, administrativnim mjerama izrečenim verifikatoru.

Razmjena informacija sa državom u kojoj je verifikator osnovan

Član 57

Kada je verifikatoru akreditaciju dodijelilo nacionalno akreditaciono tijelo u državi članici Evropske unije koja nije država članica u kojoj je verifikator osnovan, program rada u oblasti akreditacije i izvještaj o upravljanju dostavljaju se i organu uprave nadležnom za brodarsko društvo države članice u kojoj je verifikator osnovan.

Baze podataka akreditovanih verifikatora

Član 58

Nacionalna akreditaciona tijela uspostavljaju i vode javno dostupnu bazu podataka koja sadrži sljedeće informacije:

- a) naziv, broj akreditacije i poslovnu adresu svakog verifikatora kojeg je akreditovalo to nacionalno akreditaciono tijelo;
- b) datum dodjele akreditacije i datum njenog isteka;
- c) informacije o administrativnim mjerama izrečenim verifikatoru.

Svaka promjena statusa verifikatora saopštava se Evropskoj komisiji korišćenjem odgovarajućeg standardizovanog obrasca.

Obavještavanje od strane verifikatora

Član 59

Radi omogućavanja nacionalnom akreditacionom tijelu da izradi program rada u oblasti akreditacije i izvještaj o upravljanju verifikator do 15. novembra svake godine šalje sljedeće informacije nacionalnom akreditacionom tijelu koje ga je akreditovalo:

- a) planirano vrijeme i mjesto verifikacija koje verifikator treba da sprovede;
- b) poslovnu adresu i kontakt podatke brodarsko društva čiji su planovi praćenja, izvještaji o emisijama, djelimični izvještaji o emisijama ili izvještaji na nivou brodarsko društvoe predmet njegove verifikacije;
- c) imena članova tima za verifikaciju.

Kada dođe do promjena informacija iz stava 1, verifikator o tim promjenama obavještava akreditaciono tijelo u roku dogovorenom sa tim nacionalnim akreditacionim tijelom.

VII ODOBRAVANJE PLANOVA PRAĆENJA OD STRANE ORGANA UPRAVE

Opšta pravila za odobravanje planova praćenja od strane nadležnih organa uprave

Član 60

Za potrebe odobravanja planova praćenja svaki nadležni organ uprave preduzima neophodne mjere kako bi obezbijedio da su planovi praćenja usklađeni sa zahtjevima utvrđenim u propisima o praćenju, izvještavanju i verifikaciji emisija gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, uz uzimanje u obzir zaključaka verifikatora o ocjeni planova praćenja.

Podaci koje brodarsko društvo dostavlja nadležnom organu uprave

Član 61

Brodarsko društvo dostavlja nadležnom organu uprave zaključke verifikatora o ocjeni plana praćenja i sve dodatne informacije koje mu omogućavaju sprovođenje postupaka odobravanja.

Odobravanje plana praćenja

Član 62

Nadležni organ uprave bez odlaganja obavještava brodarsko društvo o odobrenju plana praćenja, korišćenjem automatizovanih sistema i formata za razmjenu podataka.

Kada nadležni administrativni organ ne odobri plan praćenja, bez odlaganja o tome obavještava brodarsko društvo, navodeći razloge za neodobravanje, kako bi se brodarskom društvu omogućilo da revidira svoj plan praćenja.

Brodarsko društvo dostavlja revidirani plan praćenja verifikatoru na ponovnu ocjenu, zajedno sa razlozima za neodobravanje koje je naveo nadležni organ.

Nakon što verifikator ocijeni da je revidirani plan praćenja usklađen sa relevantnim propisima, brodarsko društvo ga ponovo dostavlja nadležnom organu uprave na odobrenje.

Opšta pravila za odobravanje izmjena planova praćenja od strane nadležnih organa uprave

Član 63

Brodarsko društvo bez odlaganja dostavlja svoj izmijenjeni plan praćenja nadležnom organu uprave nakon što primi obavještenje od verifikatora da je plan praćenja usklađen ili, kada je riječ o izmjenama plana praćenja uslijed promjene brodarskog društva nakon što obavijesti verifikatore u skladu sa posebnim propisom.

Za potrebe odobravanja izmjena planova praćenja svaki nadležni organ uprave preduzima neophodne mjere kako bi obezbijedio da su izmijenjeni planovi praćenja usklađeni sa zahtjevima utvrđenim posebnim propisom, uz uzimanje u obzir zaključaka verifikatora o ocjeni planova praćenja.

Podaci koje brodarsko društvo dostavlja nadležnom organu uprave u slučaju izmjene plana praćenja

Član 64

Brodarsko društvo dostavlja nadležnom organu uprave zaključke ocjene izmijenjenog plana praćenja i sve dodatne informacije koje mu omogućavaju sprovođenje postupka odobravanja.

U slučaju izmjena plana uslijed promjene brodarskog društva, brodarsko društvo dostavlja nadležnom organu uprave dokaz o toj promjeni, kao i naznaku da li je nadležni organ uprave odobrio plan praćenja prije promjene brodarskog društva, uz prateće dokaze, ukoliko se ne radi o istom nadležnom organu.

Odobravanje izmjena plana praćenja

Član 65

Nadležni organ uprave bez odlaganja obavještava brodarsko društvo o odobrenju izmijenjenog plana praćenja, korišćenjem automatizovanih sistema i formata za razmjenu podataka.

Kada nadležni administrativni organ ne odobri plan praćenja, bez odlaganja o tome obavještava brodarsko društvo, navodeći razloge za neodobravanje, kako bi se brodarskom društvu omogućilo da revidira svoj plan praćenja.

Brodarsko društvo dostavlja revidirani plan praćenja verifikatoru na ponovnu ocjenu, zajedno sa razlozima za neodobravanje koje je naveo nadležni organ.

Nakon što verifikator ocijeni da je revidirani plan praćenja usklađen sa relevantnim propisima, brodarsko društvo ga ponovo dostavlja nadležnom organu uprave na odobrenje.

Sprovođenje plana i vođenje evidencije o izmjenama

Član 66

Prije dobijanja odobrenja izmijenjenog plana praćenja od nadležnog organa uprave, brodarsko društvo može sprovoditi praćenje i izvještavanje koristeći izmijenjeni plan praćenja ako bi praćenje u skladu sa prvobitnim planom praćenja dovelo do nepotpunih podataka o emisijama.

U slučaju sumnje, brodarsko društvo istovremeno koristi i izmijenjeni i prvobitni plan praćenja za sprovođenje svakog praćenja i izvještavanja u skladu sa oba plana i vodi evidenciju o oba rezultata praćenja.

Po prijemu odobrenja, brodarsko društvo koristi isključivo podatke koji se odnose na izmijenjeni plan praćenja i sprovodi svako praćenje i izvještavanje koristeći samo izmijenjeni plan praćenja od datuma od kojeg se ta verzija plana praćenja primjenjuje.

Brodarsko društvo vodi evidenciju o svim izmjenama plana praćenja.

Za svaku izmjenu evidencija sadrži:

- a) transparentan opis izmjene;
- b) obrazloženje izmjene;
- c) kada je primjenjivo, zaključke verifikatora o ocjeni izmijenjenog plana praćenja;
- d) datum dostavljanja izmijenjenog plana praćenja nadležnom organu uprave;
- e) datum početka primjene izmijenjenog plana praćenja.

Utvrđivanje emisija od strane nadležnog administrativnog organa

Član 67

Organ uprave vrši konzervativnu procjenu objedinjenih podataka o emisijama na nivou brodarskog društva u bilo kojoj od sljedećih situacija:

- ako brodarsko društvo nije dostavilo objedinjene podatke o emisijama na nivou brodarskog društva u zakonom propisanom roku;
- ako se utvrdi da verifikovani objedinjeni podaci o emisijama na nivou brodarskog društva nijesu u skladu sa posebnim propisom;
- ako objedinjeni podaci o emisijama na nivou brodarskog društva nijesu verifikovani kao zadovoljavajući u skladu s ovim pravilnikom.

Kada verifikator u izvještaju o verifikaciji zaključi da postoje nematerijalne greške koje brodarsko društvo nije ispravilo prije izdavanja izvještaja o verifikaciji, nadležni organ uprave procjenjuje te greške i, ukoliko se utvrdi da su materijalne, vrši konzervativnu procjenu objedinjenih podataka o emisijama na nivou brodarskog društva.

Kada nadležni organ uprave izvrši konzervativnu procjenu objedinjenih podataka o emisijama na nivou brodarskog društva, obavještava brodarsko društvo o tome da li su i koje korekcije potrebne.

Brodarsko društvo informacije iz stava 3 ovog člana stavlja na raspolaganje verifikatoru.

Efikasna razmjena informacija uspostavlja se između nadležnih organa odgovornih za odobravanje planova praćenja i nadležnih organa koji primaju objedinjene podatke o emisijama na nivou brodarskog društva, ukoliko se ne radi o istom organu.

Stupanje na snagu
Član 68

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

PRILOG I

ZNANJE I ISKUSTVO SPECIFIČNO ZA POMORSKI SEKTOR

U skladu sa članom 39 stav 3 ovog pravilnika, uzimaju se u obzir znanje i iskustvo vezano za:

- 1) razumijevanje relevantnih propisa MARPOL konvencije i SOLAS konvencije, kao što su propisi o energetske efikasnosti brodova¹⁾, Tehnički kodeks o NOx²⁾, Uredba o sumpornim oksidima³⁾, Uredba o kvalitetu lož ulja⁴⁾, Kodeks o stabilnosti neoštećenog broda iz 2008. godine i relevantne smjernice, kao što su smjernice za izradu Plana upravljanja energetskom efikasnošću broda (SEEMP)⁵⁾;
- 2) moguće sinergije između praćenja i izvještavanja u skladu sa propisima o praćenju, izvještavanju i verifikaciji emisija s efektom staklene bašte iz brodova i postojećih sistema upravljanja specifičnih za pomorstvo, uključujući ISM Kodeks, i drugih relevantnih sektorskih smjernica, kao što su smjernice za izradu SEEMP-a;
- 3) izvori emisija na brodu;
- 4) evidentiranje putovanja i procedure kojima se obezbjeđuje potpunost i tačnost spiska putovanja i spiska brodova koje dostavlja brodarsko društvo;
- 5) pouzdani spoljni izvori, uključujući podatke o praćenju broda, koji mogu poslužiti za unakrsnu provjeru informacija sa podacima sa brodova;
- 6) metode obračuna potrošnje goriva koje brodovi primjenjuju u praksi;
- 7) primjena nivoa nesigurnosti i relevantnim smjernicama;
- 8) primjena faktora emisije za sva goriva i izvore emisija koji se koriste na brodu, kao i za sve emisije gasova sa efektom staklene bašte obuhvaćene posebnim propisima;
- 9) poznavanje propisa o trgovini emisijama, naročito u pogledu načina obračuna emisija iz biogoriva, emisija iz mješavine goriva sa nultom stopom i izvora koji nijesu sa nultom stopom, kao i emisija iz obnovljivih goriva nebiološkog porijekla i goriva od recikliranog ugljenika;
- 10) razumijevanje sertifikacije goriva u skladu sa posebnim propisom⁶⁾;
- 11) rukovanje gorivom, prečišćavanje goriva i sistemi tankova;
- 12) održavanje broda/kontrola kvaliteta mjerne opreme;
- 13) dokumenta o punjenju goriva, uključujući potvrde o isporuci goriva;
- 14) operativni dnevnici, izvodi putovanja i izvodi luka, brodski palubni dnevnici;
- 15) komercijalna dokumentacija, kao što su ugovori o čarteru i teretnice;
- 16) postojeći zakonski zahtjevi;
- 17) rad brodskih sistema za punjenje goriva;
- 18) određivanje gustine goriva od strane brodova u praksi;
- 19) procesi i aktivnosti toka podataka za izračunavanje prevezenog tereta, po zapremini ili masi, kako se primjenjuju na vrste brodova i aktivnosti u skladu sa posebnim propisom;
- 20) koncept prevezene nosivosti, kako se primjenjuje na vrste brodova i aktivnosti u skladu sa posebnim propisom;
- 21) procesi toka podataka koji se koriste za izračunavanje predene udaljenosti i vremena provedenog na moru za putovanja;
- 22) mašine i tehnički sistemi koji se koriste na brodu za određivanje potrošnje goriva, transportnog rada i drugih relevantnih informacija.

(1) Pravilo 22, Aneks VI MARPOL konvencije.

(2) Revidirani Tehnički kodeks o kontroli emisija azotnih oksida iz brodskih dizel motora (Rezolucija MEPC.176(58), kako je izmijenjena Rezolucijom MEPC.177(58)).

(3) Pravilo 14, Aneks VI MARPOL konvencije.

- (4) Pravilo 18, Aneks VI MARPOL konvencije.
- (5) Pravilo 22, Aneks VI MARPOL konvencije.
- (6) Direktiva (EU) 2018/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2018. godine o promociji upotrebe energije iz obnovljivih izvora.

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ	MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA
NAZIV PROPISA	PRAVILNIK O NAČINU OCJENE PLANOVA PRAĆENJA I VERIFIKACIJE IZVJEŠTAJA O EMISIJAMA GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE IZ BRODOVA

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?
- Predloženi pravilnik treba da riješi pitanje preciznog uređivanja postupka ocjene planova praćenja i verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, kao i pravila za rad i akreditaciju verifikatora.
- Uzroci problema su nedovoljno precizno uređeni postupci ocjene planova praćenja, verifikacije izvještaja o emisijama i pravila za rad verifikatora.
- Posljedice problema ogledaju se u neujednačenom sprovođenju postupaka verifikacije i ocjene planova praćenja, nepouzdanosti podataka o emisijama i otežanom sprovođenju propisanih obaveza u oblasti klimatskih promjena i pomorskog saobraćaja.
- Problem utiče na broderska društva, verifikatore i nadležne organe, zbog mogućih poteškoća u sprovođenju postupaka verifikacije, kontrole podataka i izvršavanja propisanih obaveza u oblasti praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz brodova.
- Bez donošenja ovog pravilnika nastavili bi da postoje problemi u praćenju i izvještavanju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, kao i poteškoće u kontroli podataka i sprovođenju propisanih obaveza.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.
- Predloženim pravilnikom postiže se preciznije uređivanje ocjene planova praćenja i verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, postupaka verifikacije, kao i uslova za rad i akreditaciju verifikatora i nezavisnih revizora.
- Pravilnik je izrađen u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o klimatskim promjenama ("Službeni list CG" broj 70/2026), u cilju daljeg usklađivanja sa EU propisima u oblasti uspostavljanja MRV sistema za pomorski saobraćaj.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

- Moguće opcije su nastavak primjene postojećih procedura bez donošenja novog pravilnika. Druga opcija je donošenje novog pravilnika kojim se preciznije uređuju postupci verifikacije i ocjene planova praćenja. Takođe, moguće je unaprijediti postojeće procedure i način sprovođenja obaveza.
- Kao preferirana opcija predloženo je donošenje novog pravilnika, jer se njime preciznije uređuju postupci verifikacije, ocjene planova praćenja i sprovođenja propisanih obaveza.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.
- Predložena rješenja uticaće na broderska društva, verifikatore i nadležne organe. Pozitivni uticaji odnose se na jasnije sprovođenje postupaka verifikacije i izvještavanja, dok se negativni uticaji mogu odnositi na dodatne administrativne obaveze.
- Primjena ovog pravilnika neće izazvati značajne troškove za građane i privredu, već se obaveze odnose na sprovođenje postupaka verifikacije, praćenja i izvještavanja u skladu sa propisanim zahtjevima.
- Pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju eventualne administrativne obaveze koje mogu nastati njegovom primjenom.
- Ovim pravilnikom ne uređuju se pitanja osnivanja novih privrednih subjekata niti tržišne konkurencije.
- Primjena ovog pravilnika neće stvoriti značajna administrativna opterećenja niti biznis barijere, već se odnosi na sprovođenje postupaka verifikacije i izvještavanja u skladu sa propisanim zahtjevima.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti;
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti;
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?;
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?;
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?;
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda;
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti;
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?;
- Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.

- Za implementaciju ovog propisa nije potrebno obezbijediti dodatna finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore.
- Implementacijom ovog pravilnika ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze.
- Za implementaciju ovog propisa nije potrebno obezbijediti finansijska sredstva iz budžeta, pa samim tim nijesu planirana u budžetu za tekuću niti za narednu fiskalnu godinu.
- Usvajanjem ovog propisa nije predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih bi proistekle finansijske obaveze.
- Implementacijom ovog propisa ne očekuje se ostvarivanje fiksnih prihoda za budžet Crne Gore. Iako su propisane kaznene odredbe, prihodi po tom osnovu se ne smatraju planiranim budžetskim prihodima, jer se njihov iznos ne može unaprijed predvidjeti.
- Ovim aktom neće se izazvati finansijski izdaci po budžet Crne Gore, pa shodno tome nije rađen obračun istih.
- Nisu postojale sugestije Ministarstva finansija.
- Nije bilo primjedbi.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako;
 - Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije);
 - Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni, obrazložiti
- Pravilnik je pripremljen uz podršku GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit) projekta, angažovanjem konsultanta za izradu pravilnika.
 - Konsultacije su sprovedene kroz rad angažovanog konsultanta koji je izradio nacrt pravilnika u saradnji sa nadležnim organom.

7. Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
 - Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
 - Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
 - Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?
- Potencijalne prepreke mogu se odnositi na sprovođenje postupaka verifikacije, prikupljanje podataka i prilagođavanje procedura praćenja i izvještavanja.
 - Tokom primjene propisa sprovodiće se mjere verifikacije, praćenja i kontrole podataka u skladu sa propisanim procedurama.
 - Ispunjenje ciljeva mjeriće se kroz kvalitet podataka i sprovođenje postupaka verifikacije i izvještavanja.
 - Monitoring i evaluaciju sprovođenja uredbe će vršiti Agencija za zaštitu životne sredine.

Datum i mjesto
Podgorica, 25.05.2026. godine

